

ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ПОШТА КҮНІ

АЙШЫЛЫҚ АЛЫС ЖЕРЛЕРДЕН жылдам хабар алғызған

**ҚАЗАНАЙЫНЫҢТОҒЫЗЫАЙШЫЛЫҚАЛЫСЖЕРЛЕРДЕН
ЖЫЛДАМ ХАБАР АЛҒЫЗҒАН ПОШТАШЫЛАРДЫҢ ТӨЛ
МЕРЕКЕСІ. ПОШТА БАЙЛАНЫСЫ БҰРЫНҒЫДАЙ ЕМЕС,
ЖАҢА СИПАТҚА ЕНГЕН. ЗАМАНАУИ, ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯ
ӨДІСІ НЕГІЗІНДЕ ХАЛЫҚПЕН БАЙЛАНЫСЫН АРТТЫРҒАН.
ҒАЛАМТОРДАҒЫ ОНЛАЙН ТӨРТІПТІҢ ЕТЕК ЖАЙҒАНЫНА
ЖАРАМАСТАН, ПОШТАҒА ДЕГЕН СҰРАНЫС АЗАЙҒАН
ЖОҚ. АТАУЛЫ МЕРЕКЕ ҚАРСАҢЫНДА ҚАЗПОШТА АҚ
АЛМАТЫ ОБЛЫСТЫҚФИЛИАЛЫНЫҢДИРЕКТОРЫ МҰХИТ
КӨРІБАЕВҚА ЖОЛЫҒЫП, ПОШТАНЫҢ БҮГІНГІ, АЛДАҒЫ
АТҚАРЫЛАР ЖҰМЫСТАРЫ ТУРАЛЫ АЙТЫП БЕРУІН
ӨТІНДІК.**

– Қай заманда болмасын, қандай кәсіпті алсаңыз да қоғам дамуына қосар үлесі зор. Әрқайсысы өзіндік мән, маңызымен, қажеттілігімен ерекшеленеді. Соның ішінде пошта қызметінің алар орны айрықша. Алыста жүрген жақынының сағынышқа толы хатын немесе сүйікті басылымын арқалай жететін пошташыны сөз жетпес қуанышпен қарсы алатын шақтар аға буынның есінде

шығар әлі. Ал бүгінгі таңдағы пошташының қызметі де осындай, тек басқаша сипатта, әрі ұсынатын қызметі де сан түрлі. Қазіргі заман талабына сай жылдамдық, ыңғайлылық, қолжетімділік бұл салада да орын алған.

Жалпы, қазақстандағы пошта қызметінің өзіндік тарихы бар. Сонау патшалық Ресей заманында 1860 жылы Верный (қазіргі Алматы) қаласында өз жұмысын бастаған кәсіпорын. Осы

аралықта әртүрлі даму кезеңдерін, құрылымдық өзгерістерді бастан кешті. 1993 жылы қазан айында бұрынғы Байланыс министрлігінің құрамындағы біртұтас «Байланыс» саласынан бөлініп шығып, дербес шаруашылық субъектісі болды. 1995 жылы қарашадан бастап республикалық мемлекеттік кәсіпорын. ҚР Үкіметінің «Пошта байланысы мемлекеттік кәсіпорны мен оған қарасты кәсіпорындарды қайта құру туралы» 1999 жылы 20 желтоқсанда «Қазпошта» АҚ болып қайта құрылды. Құрылтайшысы – ҚР Үкіметі. Мемлекеттің үлесі – 100 пайыз. Ал, 2006 жылғы 23 ақпан айынан бастап «Қазпошта» АҚ мемлекеттік акциясы «Самұрқ-Қазына» қорына өтті. 2012 жылдан бастап «Қазпошта» мемлекеттік салым бағдарламасы «Халықтық IPO»-ның брокерлік және трансфер-агенттік қызметтерін көрсетеді.

Бүгінде Қазақстан поштасында 22 мың адам қызмет істейді, ел ішінде 3200-ден астам бөлімшесі, 14 облыстық филиалы, екі почтамп пен рес-публикалық маңызды 3 филиалы бар. Қазпошта АҚ-ның барлық қызметі тұтынушылардың сеніміне қол жеткізуге, отандық пошта-жинақтама, логистикалық, брокерлік-дилерлік қызмет рыногында, тұрақты даму саласында көшбасшылық орынды иеленуге деген құлшынысқа, қазақстандық поштаның әлемдік қызмет нарығындағы экономикалық позициясын нығайтып, имиджін көтеруге бағытталған. Филиалда «бетпе-бет» принципі бойынша «бір деңгейде қызмет көрсету» форматында бөлімшелер ашылды.

Жалғасы 2-бетте

НЕГЕ?

ҚОҚЫСҚА ТОЛЫ ҚАЛА

«Тазалық – саулық негізі» деген ұғым санаға сіңірілгенімен, әлі де тазалыққа салғырттық танытындар көп. Мұны неге айтты деменіз. Соңғы кезде қаламыздағы орталықтан тысқары көше бойларында қапқа салынып үйілген қоқыстарды көз шалып қалып жатады. Апталап емес, айлап жатып қалатын қоқыс салынған қапшықтарды көшедегі бұралқы иттер мен мысықтар жыртып, оның ішіндегі тұрмыстық қалдықтар шашылып, айналынып лаптап, қала көркін қашыруда. Ал мұны жасап отырған өзіміз. Яғни, аула сыртына тұрмыстық қалдықтарды шығарып тастап, дым болмағандай жүре береміз. Неге, себебі, мұны қадағалайтын көз жоқ. «Сен тимесең, мен тиме бадырақ көз. Көзінді бадырайт та отыра бер» деген көзқарас орнағандай ма дейсің... Қалай дегенмен, тазалық тазалаған жерде емес, таза ұстаған жерде орнайды. Кейбір шет мемлекеттерде титімдей ғана қалдық тастасаңыз қалтаға салмақ салар айыппұл төлейсіз. Ал, бізде бірнеше көлікке жүк боларлық қоқыстар көп. Егер дәл осылай жүре берсек, қоқыстан көз ашпайтын елге айналмасамызға кім кепіл? Әріптесім Қажет (А) айтқандай, шынында да біз экологиямызға зиянымызды тигізіп, табиғатты бүлдірудің шеберіне айналдық. Бабаларымыз керемет табиғатты тарту етті, ал біз кейінгі ұрпаққа полигон толы

қоқысты қалдырып барамыз. Әлбетте, көше бойындағы қоқыстардың жиналып қалуына тұрғындардың өзі кінәлі. Бірақ, бұл мәселеде тазалықты талап ететін «СЭС» қызметі қайда қалып қойды?! Белгілі журналист Оралхан Дәуіт ағамызша айтсақ, шынында да бұрын СЭС деген мекеменің сесі сұмдық еді. Тазалықты талап ететін СЭС алапаятқы «МАИ» -дай көрінетін-ді. Тазалық пен талапқа жауапты санитарлық эпидемиологиялық қадағалау басқармасындағылардың құзіретінің күшті болғаны соншалық «СЭС тексеріп, айыппұл салдырыпты» деген әңгімелер де ел ішінде желдей есетін. Ал қазір оның қызметі неге шектеліп қалды? Осы орайда қалжыңға сүйеніп айтқан әріптестің сөзі еріксіз ойға оралады: «Қазіргі СЭС қызметі қайда қалды деп қамықпа. Атам заманнан жұрттың санасында жатталып қалған СЭС-тің жұмысын қазір аты басқа бір мекеме жалғастырып келеді. Сондықтан, оның аты ғана емес, жұмысы да түбегейлі өзгерген. Бары сол». Солай екен ғой деп келісе салғанмен, тазалық деген бей-жай қарайтын мәселе емес қой. Және ол күн тәртібінен түспеуі тиіс...

Қалай айтсақ та, қоғамдық маңызы бар мәселелердің бәрі тиісті органдардың назарынан тысқары қалып бара жатқандай. Неге?

С. ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ.

БАСПАСӨЗ - 2021

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
2021 жылға жазылу басталды

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

1 жылға – 3640 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін "Қазпошта" арқылы

1 жылға – 4470, 20 теңге.

ауыл тұрғындары үшін

1 жылға – 4700, 80 теңге.

Началась подписка на 2021 год

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

1 год – 3640 тенге.

для города областного значения через "Казпочту"

1 год – 4470, 20 тенге.

для сельского населения

1 год – 4700, 80 тенге.

Индекс: 15534

АЗУЫН АЙҒА БІЛЕГЕН «АЛАТАУ»

Болат АБАҒАН, Қазақстанның Құрметті журналисі, ҚР Ақпарат саласының үздігі: – Быыл жігіт жасы жиырмаға толған «Алатау» газетінің алғашқы жылдарында басылымның аяғынан тік тұруына сол кездегі бас редакторы Мәулетхан Ақсан ағамыздың өтінішімен аздап атсалысқан едік. Ол кездің талабы да, сұранысы да өзгеше еді. Газет алғашқы жылдардың өзінде сол талап биігінен көріне білді. Одан бері жылдар өтті.

Уақытпен бірге газет те өсіп, өркенін жайды. Ағалар салған жолды олардың ізбасарлары даңғылға айналдырды. Басылымның бас редакторлығы тізгінін белгілі айтыскер ақын Айтақын Бұлғақов ұстағаннан бергі кезеңде «Алатаудың» айтары азуланып, жарияланымдарының салмағы артты. Жасырары жоқ, облыстағы ғана емес еліміздегі бұқаралық ақпарат құралдарының басым бөлігінде белгілі бір деңгейде шектеулер бар. Бұдан республикада сөз бостандығы жоқ деген ұғым тұмауы керек. Дегенмен, облыстың немесе белгілі бір аймақтың абыройы, ондағы азаматтардың жаман атын шығармау сынды тапсырмалар болмаса да, осы тұрғыда әр газеттің немесе телеарнаның ұстанымы мен бағыты барлығын айтқанның айыбы болмас. Бұның Айтақын ақын басқаратын «Алатауға» қатысы жоқ. Кейде небір басылымдардың дәті шыдамаған, басуға жүректері дауаламаған дүниелерді осы газеттен көреміз. Тірлік болғаннан кейін, жалпы қоғамда мақтан тұтар тұстармен бірге көлеңкелі кездер де алдан жиі шығады. Өңірдегі сондай түйіпкілді жағдайлардың жай-жапсарына біз осы газет арқылы қанық болып, шешімі шығар кезді асыға күтеміз. Қалай болғанда да айтарын айқын жеткізіп, жазарын жалбақтамай жариялайтын «Алатау» сынды айбарлы басылым әр аймаққа керек. Сондықтан азулы газеттің оқырмандары келер жылы да «Алатауды» таңдайтынына сенемін!

АШЫҚ АЛАҢ

ҰСТАЗ БОЛУ – АДАМНЫҢ АСЫЛДЫҒЫ

«ҰСТАЗДЫҚ – ҰЛЫ ҚҰРМЕТ. СЕБЕБІ, ҰРПАҚТАРДЫ ҰСТАЗ ТӨРБИЕЛЕЙДІ. БОЛАШАҚТЫҢ БАСШЫСЫН ДА, ДАНАСЫН ДА, ҒАЛЫМЫН ДА, ЕҢБЕКҚОР ЕГІНШІСІН ДЕ, КЕНШІСІН ДЕ ҰСТАЗ ӨСІРЕДІ. ӨМІРГЕ ҰРПАҚ БЕРГЕН АНАЛАРДЫ ҚАЛАЙ АРДАҚТАСАҚ, СОЛ ҰРПАҚТЫ ТӨРБИЕЛЕЙТІН ҰСТАЗДАРДЫ ДА СОНДАЙ АРДАҚТАУҒА МІНДЕТТІМІЗ» – ДЕП КЕҢЕС ОДАҒЫНЫҢ БАТЫРЫ БАУЫРЖАН МОМЫШҰЛЫ АЙТҚАНДАЙ, ШЫНЫНДА ДА ҰСТАЗДАР БАРЛЫҚ ҚҰРМЕТКЕ ЛАЙЫҚТЫ.

Ұстаздар мерекесіне орай Талдықорған қаласы Тіл сарайында «Ұстаз болу – адамның асылдығы» тақырыбында ашық алаң өтті. Шараның мақсаты ардагер ұстаздарды құрметтеуге, олардың табысқа жетудегі тиімді тәжірибесін жастарға дәріптеуге бағытталған. Жиынды облыстық білім басқармасының басшысы Майгүл Омарова ашып, жүргізді. Шара барысында ардагер ұстаздарға арнайы сыйлық тапсырылып, марапатталды. Ашық-алаңға барлық аудан-қалалардағы зейнет жасындағы, елге еңбегі сіңген ұстаздар шақырылып, олар өздерінің ішкі ой-толғамдарымен бөлісті. Жиналған көпшіліктің қойған сауалдарына жауап берді.

М. МҰРАТБЕКҚЫЗЫ.

ПІКІРСАЙЫС

ЖАСТАР МӘСЕЛЕСІ - БАСТЫ НАЗАРДА

Қоғам алға жылжуы үшін прогресс керек. Ал прогресс жастармен келеді. Күні кеше ғана жер жерлерде өткен «Nur Otan» партиясының ұйымдастырған праймеризіне жастардың көптеп қатысуы көңілге қуаныш ұялатады. Қай кезде де жастар жаңашылдыққа бастап, өрелі істерді жүйелі жүзеге асыра алады.

Оның үстіне жаңалық атаулыны осы жастар шығаруда. Бірақ оларға бағыт пен бағдар беруге аға буын өкілдерінің де болғаны дурыс. Міне, осындай әңгіме «Nur Otan» партиясының Талдықорған қалалық филиалы ғимаратында өткен праймеризге қатысушылар арасындағы пікірсайыста қозғалған болатын. Нысанға жастардың мәселесін ілген пікірсайыс ауқымды тақырыптарды қозғады. Мәселен, жастардың жұмыссыздығы. Мектеп бітіріп, жоғары оқу орнына түскеннен бастап «жұмыс табу» мәселесі қылаң етіп бой көрсетеді. Қолға диплом алғаннан кейін мәселе одан әрі

ушығады. Көпшілігі дипломды сандық түбіне тастап, әйтеуір тірлік етудің қамына кіріседі. Даяршы, көлік жуушы, жүк тасушы сынды тірліктерді тұрмысына арқау етеді. Сөйте жүріп жастар шаңырақ көтеріп, балалы болады. Сол баяғы жұмыссыздық мәселесі шешілмеген еді. Бала дүниеге келгесін баспана мәселесі қылтып бас көтереді. Сол жұмыссыздықтың салдары артынша жастардың айырылысуына сеп болады. Міне, мәселені қолына дипломын енді алған жастарды жұмыспен қамтуға қам жасау арқылы шешуге болады. Сонда баспана һәм ажырасу деген лаң қоғамнан тысқары кетеді. Сүйсінерлігі сол, осы басқосуда сонымен қатар қаланы көркейту, қоғамдық сананы өзгерту, вандализм сынды тақырыптарды көтеріп, біраз жайдың шешілу жолы тарқатылды. Өйткені праймериздің де басты мақсаты – сол, қоғамды өзгертуге, алға ілгерілетуге қабілетті тұлғаларды мінберге шығару екені баршаға аян. Жалындаған жастарымыз белсенділік пен біліктілік танытып, елімізді болашақта көркейте түссе нұр үстіне нұр емес пе.

Ш. ХАМИТОВ.

АЙШЫЛЫҚ АЛЫС ЖЕРЛЕРДЕН

ЖЫЛДАМ ХАБАР АЛҒЫЗҒАН

Жалғасы. Басы 1-бетте

Сонымен бірге компанияда пошта жіберілімдеріне, мейлі ол тапсырыс хат, бандероль немесе посылка болса да оған осы заманғы бақылау жүйесі енгізілген. Жіберілімдер қозғалысын бақылаудың екі жолы бар: біріншісі –Қазпошта АҚ сайты «POST.kz» кіру, екіншісі – кез келген ұялы байланыс операторының 1499 нөміріне қоңырау шалу. Екі жағдайда да тұтынушы пошта жіберілімдерінің қозғалысы жайында анықтама ала алады.

Бизнес-жоспарға сәйкес пошта бөлімшелерін матери а л д ы қ - т е х н и к а л ы қ қамтамасыз ету жайы жақсарып, қол еңбегін көп қажет ететін үрдістер автоматтандырылуда. Пошталық қызмет көрсетудің жылжымалы формалары, дистанциялық қызмет көрсету енгізілуде. Сонымен қатар, біздің филиалдың барлық бөлімшесі тұрғындарға қаржылық қызмет де көрсетеді. Олардың қатарында – SALEM, TENGE WESTERN UNION, Юнистрим сияқты шұғыл ақша аударылымын жіберу, барлық салық және коммуналдық төлемдерді төлеу қызметі бар. Бүгінгі күні көптеген зейнеткер мен бюджеттік мекеме қызметкерлері өз алымдарын (зейнетақысы мен еңбекақысын) Қазпошта АҚ карточкасымен алады. Қазпошта АҚ мемлекеттік қолдау есебінен 7 негізгі салық төлемін ешқандай комиссиясыз қабылдайтындығын көпшілік біле бермейді. Қазпоштаның кез келген бөлімшелерінен «Хоум Кредит Банк» АҚ, Альфа Банк АҚ, АзияКредит Банк АҚ, Еуразиялық банк АҚ және АТФ банк АҚ серіктес банктірінен несиесі рәсімдеуіне мүмкіндік бар. Екінші деңгейдегі негізгі банктің несиесін өтеу есебіндегі төлемдерге де комиссия алынбайды. Қазақстанның кез келген жерінде «Қазақстанның тұрғын үй құрылыс жинақ банкі» АҚ, «Хоум Кредит Банк» АҚ, «Еуразиялық банк» АҚ депозиттерін ашуға болады. Кез келген бағытқа Темір жол және Авиа билеттер сатып алуға болады. Кредиттік тарихты білуге және «АСКО», Еуразия сақтандыру компанияларына автосақтандыру жасауға мүмкіндік бар.

«Қазпошта» бүгінгі күні даму үстінде, тұрғындар

поштаның барлық ауылдық бөлімшесінен Қазақстанның кез келген нүктесіне шұғылақша аударалады, ол небары 1 минуттың ішінде жетеді. Автокөлік иелеріне жаңа қызмет түрін ұсынамыз. Сонымен қатар қазақстандықтар Қазпоштаның барлық бөлімшесінен жол қозғалысы ережелерін бұзғандығы үшін айыппұлдың бар жоқтығы жайында ақпарат алып, ақысын төлей алады.

2006 жылғы мамыр айында Қазпошта бағалы қағаздар нарығында трансфер-агенттік қызметтерді көрсету бойынша компания қызметін кеңейтуге мүмкіндік беретін трансфер-агенттік қызметтерді көрсетуге лицензия алды.

Қазіргі уақытта Қазпошта АҚ бағалы қағаздар нарығында өз қызметін белсенді түрде дамытуда. Соңғы жылдары қазақстандық пошта Қазақстан Республикасының аумағында ішкі және халықаралық жөнелтімдерді қадағалаудың автоматтандырылған желісін енгізу арқылы халықаралық EMS қызметінің сапасын табысты түрде дамытуда. Қазіргі таңда халықаралық «IPSLight» қадағалау желісі барлық облыс оралықтарында орнатылған. Пош-ташылар тарапынан мерзімдік басылымдардың таралымының көбеюі үшін белгілі бір жұмыстар атқарылуда. Бұл орайда, облыс, қала, аудан әкімшілігінің және шаруашылық басшыларының баспасөзге жазылу науқанының жоғары деңгейде өтуін қамтамасыз етіп келе жатқандығын ерекше атап көрсету керек.

Өздеріңіз білетіндей, биылғы жыл бізге онайға соққан жоқ. Халықтың жағдайын ойлап, карантин кезінде 42 500 теңге көлеміндегі әлеуметтік төлемақыны үйде отырып алу үшін «Қазпошта» онлайн-шот қызметін іске қосты. Ол Қазпоштаның виртуалды карта-сы.

Виртуалдық қартаны post.kz сайтында ресімдеуге мүмкіндік болды. Және тегін ашылады, пайдалану ақысы алынбайды. Оны зейнетақы, жәрдемақы және алименттерді алудан басқа, интернет арқылы тауарларды қауіпсіз сатып алуға пайдалануға болады. Сонымен бірге MyKazpost деп аталатын мобильді қосымшасын іске қосты. Енді барлық онлайн-сервисі OS пен Android құрылғыларының иелері үшін бірдей әрі ыңғайлы қосымшада болады. Оның көмегімен пошталық жөнелтімнің мекенжайын тез әрі оңай анықтап, пошта индексіңізді білуге болады. Ең жақын пошта бөлімшесін картадан тауып, оның жұмыс істеу уақытын біліп, жетудің ең ыңғайлы

жолын көруге мүмкіндік бар. Ұлттық пошта операторының қызметтері туралы үлкен ақпараттық бөлім, жөнелтудің құнын есептеп курьер шақыруға сұраныс жіберетін тарифтік калькулятор да бар. Ал, жуырда тұтынушылардың қызмет деңгейін бағалау, фотосуреттен электронды пошталық карточка жасау мүмкіндігі, саудасаттықтың жағдайы жөнінде ақпаратты ұсынатын жаңа мүмкіндіктер де іске қосылады.

2018 жылы біз өз клиенттерімізден қашықтықта болу үшін серіктестік желіні іске қостық. Бүгінгі күні Алматы облысы бойынша 36 серіктес кәсіпкерлермен жұмыс істеудеміз. 44 серіктес желісі Қазпоштамен ынтымақтастықта. Серіктес желісінде сәлемдемелерді қабылдау және беру үшін ғана емес, қаржылық және агенттік қызметтерді де ұсынады. Мысалы, облыс орталығында Қазпошта бо-йынша 5 серіктес желісі қызмет көрсетеді.

Бүгін біз пилоттық режимде Қазпоштаның 8 бөлімшесін серіктес желісімен алмастырдық. Жыл соңына дейін тағы 49 бөлімшені серіктес желісіне ауыстыру жос-парлануда. Клиенттер серіктес желінің жұмысына риза, өйткені олар үшін жақын жердегі серіктес желісіне бару ыңғайлы. Қазір мүлікке, көлікке, жерге және басқаларға салықтар өте көп төленуде. Серіктес желісінде кезек күтпейсіз, басқа төлемдер жасау үшін де алысқа барудың қажеті жоқ. Мұндай жолды таңдаудың өз себебі бар. Жылдан-жылға ұсынушы саны көбейіп келеді. Әрі шетелден тауар, сәлемдеме алдыру да артқан. «Халықты ұзын-сонар кезекте тұрғызбай, қызмет сапасын арттыру үшін филиал санын көбейту керек. Ал бұл – үлкен шығын. Сондықтан көптеген жерде серіктес желісін ашпақпыз.

Бүгінге дейінгі жеткен жетістіктеріміз Қазпошта АҚ облыстық филиалының әрбір ұжым мүшесінің маңдай тері мен тынымсыз еңбегі, олардың кәсіптік шеберлігінің арқасы дер едім. Осы орайда осы салада еңбек етіп келетін барша ұжым мен пошта ардагерлерін, әріптестерді Дүниежүзілік пошта күні мерекесімен шын жүректен құттықтаймын. Оларға мықты денсаулық, тынымсыз еңбектеріне зор табыс, отбастарына бақыт тілеймін.

Филиал басшылығының атынан филиалдың дамуы мен жетістіктерінен атсалысып, еңбек етіп жатқандарға шексіз алғысымызды білдіремін.

С. ӨЙТЕНОВА.

ЗДРАВООХРАНЕНИЕ

5 ОКТЯБРЯ В ТАЛДЫКОРГАНЕ СОСТОЯЛОСЬ ОТКРЫТИЕ МОДУЛЬНОЙ ИНФЕКЦИОННОЙ БОЛЬНИЦЫ НА 200 МЕСТ. БОЛЬНИЦА ПРЕДНАЗНАЧЕНА ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ ПАЦИЕНТОВ С СЕРЬЕЗНЫМИ ИНФЕКЦИОННЫМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ, ПРИ ЭТОМ ПРЕДУСМОТРЕНА ВОЗМОЖНОСТЬ ЕЕ ЭКСПЛУАТАЦИИ КАК ГОСПИТАЛЯ.

В ТАЛДЫКОРГАНЕ ОТКРЫЛИ НОВУЮ
ИНФЕКЦИОННУЮ БОЛЬНИЦУ

«Больница соответствует всем необходимым требованиям, установлено современное оборудование, привлечены хорошие специалисты, чтобы помочь людям выздороветь, спасти их жизни. Уверен, что совместными усилиями мы справимся с опасной инфекцией и вместе победим пандемию. Для этого государством создаются все условия. Только в этом году на строительство объектов здравоохранения области выделено 12 млрд тенге. На подготовку к возможной второй волне коронавирусной инфекции выделено 7,3 млрд тенге. На постоянной основе мы оказываем всю необходимую поддержку медработникам области, выплачиваем надбавки», – сказал аким Алматинской области Амандык Баталов.

Представитель подрядной организации Арман Кабулмас отметил, что в новой больнице большинство процессов автоматизированы. Также сама больница поделена на «чистую» и «грязную» зоны.

«В «чистую» зону медработник попадает утром, придя на работу.

Переодевшись в раздевалке, получив средства индивидуальной защиты, он переходит работать в «грязную» зону. При этом после завершения смены медработник, приняв все необходимые меры предосторожности, утилизировав индивидуальные средства защиты, приняв душ и переодевшись, покидает больницу в другие двери.

Вторая особенность – система вентиляции, установленная во всех палатах, благодаря которой воздух, скопившийся в них, при открывании дверей не попадает в коридоры, а под давлением уходит через дренажную систему, пройдя очистку ультрафиолетовыми лучами», – говорится в сообщении пресс-службы акимата.

Помимо этого, все медицинские

работники будут обеспечены планшетами, подключенными к единой информационной системе. Благодаря этому врачи и медсестры могут постоянно видеть, контролировать и обновлять информацию о каждом пациенте, а также делиться ею с коллегами в рамках консилиума. Над каждой койкой в палатах реанимационного отделения установлены видеокамеры, также подключенные к единой системе, что позволяет дежурному оператору круглосуточно видеть каждого пациента с монитора и следить за изменениями в его состоянии.

В новой больнице есть все необходимое современное оборудование, включая диагностическое и лабораторное. Это компьютерный томограф, цифровой рентген-аппарат, передвижной рентген-аппарат, 20 ИВЛ, виброакустический аппарат, аппарат для гемодиализа, оборудование для биохимической, клинической и экспресс-лаборатории и все другое необходимое оборудование.

К. ПАЙФЕР

ОБЩЕСТВО

ДВА МИЛЛИОНА МАСОК В СУТКИ

В Казахстане к 2021 году объем производства медицинских масок увеличат в два раза до двух миллионов штук в сутки. Об этом сообщил министр индустрии и инфраструктурного развития Бейбут Атамкулов, передает газета «Алатау» со ссылкой на Tengrinews.kz.

«К первому кварталу 2021 года будет обеспечено увеличение производственных мощностей отечественных предприятий по одноразовым маскам в два раза — с одного до двух миллионов штук в сутки, по защитным костюмам в 2 раза — с 500 тысяч до миллиона штук в месяц, а также к концу текущего года по перчаткам — с 330 до 530 тысяч пар в сутки», — сообщил Атамкулов на заседании правительства.

Также министр рассказал об увеличении объема экспорта лекарственных средств в три раза с 58 до 174 миллионов долларов.

"Исполнение всех вышеуказанных мероприятий обеспечит увеличение доли продукции отечественных производителей на внутреннем рынке Казахстана по лекарственным средствам первой необходимости с текущих 39 до 50 процентов, что соответствует рекомендациям ВОЗ", - заверил министр.

Ранее глава Минздрава Алексей Цой сообщил, что на сегодня структура фармацевтического рынка показывает, что присутствие на рынке отечественных предприятий в денежном выражении по итогам первого полугодия составляет 17 процентов, в натуральном выражении - 39 процентов.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

О СИТУАЦИИ В КЫРГЫЗСТАНЕ

ПРЕСС-СЕКРЕТАРЬ ПРЕЗИДЕНТА КАСЫМ-ЖОМАРТАТКАЕВА БЕРИКУАЛИ ТИРОВАЛ СОБЫТИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ.

КАЗАХСТАНА ПРОКОММЕНТИРОВАЛ СОБЫТИЯ В КЫРГЫЗСТАНЕ.

"Все происходящее в Кыргызстане является внутренним делом этой страны. В Казахстане исходят из исключительной важности укрепления традиционно дружественных взаимоотношений и стратегического партнерства с братским Кыргызстаном. Выражают надежду на

стабилизацию ситуации в соседней стране в соответствии с Конституцией и законами Кыргызстана. Полагают, что кыргызский народ найдет выход из сложившейся непростой ситуации в долгосрочных интересах своего государства", - написал он в Facebook.

Напомним, в понедельник в цен-

тре Бишкека начались протесты сторонников партий, которые не прошли в парламент страны. Протестующие требовали отменить итоги выборов и провести повторное голосование. Вечером начались столкновения митингующих с силовиками. В ночь на вторник активисты ворвались в здание Белого дома и освободили экс-президента Алмазбека Атамбаева из СИЗО.

СОБ.КОРР

ОБРАЗОВАНИЕ

МОН ЛИШИЛ ЛИЦЕНЗИИ
ОДНУ АКАДЕМИЙ

Комитетом по обеспечению качества в сфере образования и науки МОН РК принято решение о лишении генеральной лицензии Казахской академии транспорта и коммуникаций имени М. Тынышпаева. Это один из крупных университетов Алматы. Решение вступит в законную силу через 10 рабочих дней, и вуз будет обязан прекратить образовательную деятельность.

В течение года в Академии проводились плановые и внеплановые проверки, в ходе которых выявлены грубые нарушения законодательства в сфере образования.

В частности, учебный процесс не был обеспечен качественным профессорско-преподавательским составом, базами производственной практики, необходимой учебной, учебно-методической и научной литературой. Образовательные программы не полностью соответствуют ожиданиям работодателей, что сказывается на трудоустройстве выпускников. Так, по данным рейтинга НПП РК "Атамекен", почти 60% образовательных программ Академии не соответствуют ожиданиям работодателей.

Ранее в Министерство образования и науки обратились иностранные студенты, которые произвели оплату, но фактически не обучались в Академии. Материалы были переданы в соответствующие правоохранительные органы.

Мы понимаем, что со стороны собственников Академии, возможно, будет сопротивление. Вуз имеет право обжаловать решение Комитета в судебном порядке. Мы должны реализовать задачи, поставленные Президентом страны по закрытию вузов, не обеспечивающих качественное образование. В первую очередь, мы защищаем интересы и права студентов на получение качественных услуг.

У студентов причин для беспокойства нет. Их перевод в другие вузы будет обеспечен с учетом сохранения гранта за студентом, без повышения стоимости обучения для тех, кто учился на платной основе, и по месту нахождения этого вуза. Для перевода им не нужно дожидаться окончания семестра, мы разрешили осуществление перевода уже сейчас. К тому же результаты их предыдущего обучения будут зачтены в вузе, куда они переведутся. Хочу отметить, что у нас уже был опыт, когда 35 тыс. студентов были переведены в другие вузы после закрытия регионального университета. По трудоустройству ППС тоже будет проведена работа, – подчеркнула председатель Комитета по обеспечению качества в сфере образования и науки МОН РК Гулзат Кобенова.

В настоящее время в Казахской академии транспорта и коммуникаций им. М.Тынышпаева обучаются более 5 тыс. человек. Стоимость обучения в Академии в зависимости от образовательной программы в среднем составляет от 427 тыс. до 1,5 млн тенге.

К сожалению, в течение года жалобы на КазАТК не прекращались. Несмотря на то, что Академия имеет богатую историю еще с 30-х годов, руководство вуза допустило то, что мы имеем сейчас. В свое время именно этот вуз обеспечивал железнодорожную отрасль качественными кадрами. Но сейчас там имеются проблемы как с кадрами, так и с подготовкой будущих специалистов на должном уровне. Это недопустимо для такой стратегически важной сферы экономики и обороноспособности страны. Возможно, нужно объединить усилия вузов, имеющих схожие направления, – сказал президент Ассоциации высших учебных заведений РК Рахман Алшанов, отмечая важность сохранения подготовки кадров для данной отрасли.

Отметим, что лицензии по 8 направлениям бакалавриата, 6 направлениям магистратуры, 4 направлениям докторантуры Академии действуют в других 30 вузах города Алматы.

СОБ.КОРР

КОРОНАВИРУС

КАЖДЫЙ ДЕСЯТЫЙ В МИРЕ
ЗАРАЗИЛСЯ COVID-19

Всемирная организация здравоохранения заявила, что каждый десятый человек в мире заразился COVID-19.

По информации ВОЗ в мире каждый десятый заразился КВИ. Об этом сообщает BBC. На сегодняшний день подтверждено, что заражены коронавирусом нового типа чуть более 35 млн человек - по оценке ВОЗ, истинная цифра приближается к 800 млн.

Эксперты давно говорят, что реальное количество случаев превышает подтвержденное. Спустя десять месяцев кризис не показывает никаких признаков окончания. В некоторых странах наблюдается вторая волна после ослабления ограничений. Президент США Дональд Трамп провел выходные в больнице после положительного результата теста на COVID-19. Лечащие врачи разрешили ему покинуть клинику в понедельник несмотря на то, что в США было зарегистрировано больше заболевших и смертей, чем где-либо в мире.

В Париже усилили карантинные меры, там со вторника закрывают бары. В понедельник Иран объявил о 235 новых случаях смерти и 3902 новых случаях заболевания, что является рекордом для всей страны. На выходных власти приказали закрыть школы, университеты, библиотеки, мечети и другие государственные учреждения в столице и ее окрестностях.

Столица Испании Мадрид находится под очередным карантинном, жителям запрещены поездки без особой нужды. По оценке Майка Райана, исполняющего директора Программы ВОЗ по чрезвычайным ситуациям в области здравоохранения, 10% населения мира заразились этим вирусом. "Но на самом деле это означает, что подавляющее большинство мира по-прежнему находится под угрозой. Мы знаем, что пандемия будет продолжаться, жать развиваться, но мы также знаем, что у нас есть инструменты, которые работают для подавления передачи и спасения жизней прямо сейчас, и они находятся в нашем распоряжении", - сказал Райа.

Генеральный директор ВОЗ Тедрос Адханом Гебрейесус сказал, что количество случаев заболевания во всем мире заметно различается. "Хотя все страны пострадали от этого вируса, мы должны помнить, что это неравномерная пандемия.

На десять стран приходится 70% всех зарегистрированных случаев и смертей, и только на три страны приходится половина", - сказал он. Помимо лечения COVID-19 ВОЗ рекомендует властям стран позаботиться и о психическом здоровье своих граждан. Согласно подсчетам Университета Джона Хопкинса, более миллиона человек умерли от вируса. После США наибольшее количество инфекций зарегистрировано в Индии и Бразилии.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

СЕМИНАР-КЕҢЕС

БИЫЛ 50 МЫҢ ТОННА ҚАНТ ӨНДІРІЛЕДІ

Күйбең тіршілігі сонау ерте көктемнен бас-талып, қоңыр күзге дейін жалғасатын шаруалар қауымы үшін жиын-терім уақытының орны бөлек. Жұмыс қарқыны қызатын осынау шақта еткен еңбегі мен маңдай терінің өтеуіне қамбасын толтырып, мол өнім алуды көздейтін шаруаларға жан-жақты қолдау да айтарлықтай қажет. Осыған орай Алматы облысындағы тәтті түбірден алынған өнім мен осы саладағы өзекті мәселелерді талқылау мақсатында «Ауыл» халықтық-демократиялық патриоттық партиясының қолдауымен семинар-кеңес

«Қант қызылшасын өндірудің жетістіктері мен мәселелері» тақырыбындағы жиынға Талдықорған қаласының маңайында орналасқан бес аудандағы «Ауыл» партиясы филиалдарының төрағалары, қант қызылшасын өндіруші ірі шаруа қожалықтарының басшылары, Алматы облысы ауыл шаруашылығы басқармасы мен «Жетісу» әлеуметтік корпорациясының өкілдері қатысты. Семинарға жиналған қауым алдымен Көксу қант зауытының қабылдау пунктіне арнайы атбасын бұрып, өнімді қабылдау барысымен танысты.

2014 жылы 1400 гектар жерден басталған өңірдегі қант қызылшасының өндірісі бүгінде 16 мың гектарға жетіп, 10 есе көбейген. Өңірде былтыр 45 мың тонна қант өндірілсе, биыл ол көрсеткіш 50 мың тоннаға көтеріледі деп жоспарлануда. «Ауылдықтар» мұның барлығы мемлекет тарапынан көрсетілген көмекпен облыстың жеткен үлкен жетістігі екенін айтады.

— Елбасы Н.Назарбаевтың, Президент Қ. Тоқаевтың тапсырмасымен басты назарға алынған осы бір саланың ауыл шаруашылығында алар орны ерекше. Себебі, елімізге қажетті 400 мың тонна қанттың 50 мың тоннасын биылғы жылы Алматы облысы өндірмекші. Сондықтан, болашағы зор тәтті түбір өндірісіне көңіл бөліп, шетелден түрлі сорттарын әкелуден бастап

субсидиялау мәселесіне дейін жан-жақты талқылап, шаруалардың өзекті проблемаларын шешуге атсалысу — «Ауыл» партиясының басты мақсаты. Осы саладағы түйткілдердің түйінін тарқатуда облыстық ауыл шаруашылығы басқармасымен бірлесе атқаратын жұмыстарымыз көп,— дейді Алматы облыстық «Ауыл» ХДПП төрағасы Қанат Бекиев.

Оның айтуынша, шаруа қауымы үшін қазіргі таңдағы маңызды мәселелердің ең бастысы — соңғы жылдары, әсіресе, биылғы жылғы бүкіләлемдік пандемияға байланысты сырттан әкелінетін гербицидтер мен дәрі-дәрмектердің күрт қымбаттауы. Бұған қоса, жиын-терім мезгілінде жұмысшыларға төленетін еңбекақы мөлшері де біршама көтерілген. Іштегі базиналарын айтқан шаруа қожалықтары басшыларының түйткілді мәселелерін шешуде «Ауыл» партиясы бұл ұсынысты Орталық аппарат пен үкіметке жолдамақ ниетте.

— Жергілікті шаруалардан қант қызылшасының келісін 20 теңгеден қабылдау қажет. Облыстағы қос қант зауыты да қазір оны 8 теңгеден сатып алса, мемлекеттен берілетін субсидия 10 теңгені құрайды. Ал 18 теңге деген баға шаруалар үшін тым төмен. Ауыл тұрғындары сатып алу бағасын 10 теңгеге дейін көтеруді немесе мемлекеттік субсидияларды 12 теңгеге ұлғайтуды ұсынып отыр. Себебі,

бір гектар тәтті түбір алқабын игеру үшін шамамен 500 мың теңгедей қаражат кетеді. Ал бұл өзін-өзі ақтамайды. Сондықтан қызылша өсіру шаруашылығына жәрдемдесу үшін зауыт оны қабылдау құнына 1-2 теңге қосуы тиіс,— дейді Қ. Ботайұлы.

Шаруалардың нақты мәселесін көтеру мен оның шешімін табу — аманат деп санайтын «Ауыл» партиясы мүшелерінің айтуынша, еңбекші халықтың тарапынан айтылатын проблемалар тек бұл ғана емес. Шаруалар жұмысының дәл қызған осынау шағында жыл он екі ай еткен еңбектің еш болмауы да басты назарда. Мәселен, карантин уақытында партия филиалында халықтың арыз-шағымы мен ұсыныс-тілектерін қабылдайтын арнайы Call-центр ашылып-ты. Партия мүшесі Алмасбек Садырбаев төтенше жағдай кезінде орталық 53 мың қоңырау қабылдағанын айтты.

— Партияның Call-орталығымен байланысқан халықтың айтар базинасы әртүрлі. Қаржы мен жер мәселесінен бастап шешімін таппаған түйткілдердің ішінде қызылша өндірісіне байланысты да сөз қозғалып, көптеген сұрақ қойылды. Солардың бірі — қызылшаны зауытқа өткізу мен оның төлемін алатын уақыт арасының тым ұзақтығы. Нақтырақ айтсам, қант зауытына тәтті түбір өткізген шаруалар оған берілетін төлемді келісімшарт бойынша тек 75 күннен соң ала алады. Мұндай жағдайда кешегі валюталық курс пен бүгінгі күнде айырмашылық болатынын ескерген жөн. Сондықтан бұл фермерлер еңбегінің еш кетуіне де ықпал етуі мүмкін. Аталған мәселе осы уақытқа дейін де көтерілген болатын. Биыл да зауыт басшыларының назарға алуын сұрап отырмыз,— дейді ол.

Күн тәртібінде көтерілген мәселелер қатарында қабылданған өнімді өлшеу барысында кездесетін келеңсіз жағ-

дайлардың орын алатындығы туралы да сөз болды. Мәселен, шаруалар жиналған қызылшаны өздері өлшегенде көрсеткен салмақ қабылдау пунктіне келгенде азайып қалады екен. Осы және өзге де мәселелер бойынша жауап берген Көксу қант зауытының басшысы Алтынбек Абаев орын алған олқылықтарды жоюда жылдан жылға жұмыстар атқарылып келетіндігін жеткізді. Айтуынша, өнімді өлшеу кезінде қателіктің кетуі мүмкін емес. Себебі, қабылдау

Көксу қант зауытында өндіріс толығымен автоматтандырылған. Бұл өз кезегінде қанттың сапасын едәуір арттырады. Сонымен қатар, қант зауытының табиғи газға көшуі де өте маңызды мәселе қатарында. Зауыт экологиялық таза отынмен екінші жыл жұмыс істеуде. Яғни, оның экономикалық және аймақтық экология үшін өте тиімді екені анық. Бұған қоса, мұнда шикізатты қайта өңдеу желісі де іске қосылған. Бұл кәсіпорынның жыл бойына жұмысын қамтамасыз етсе, жөндеу

орнында жұмысшылардың қатысуынсыз, компьютерлік бағдарламалар арқылы өлшейтін озық үлгідегі жабдық қойылыпты.

— Қазірде Көксу қант зауытының құрал-жабдықтары ағымдағы және күрделі жөндеуден толығымен өткізілді. Өнімді қабылдайтын пунктте салмақ өлшейтін құрал ауыстырылып, оның орнына электронды қондырғы орнатылды. Бұрт төсейтін машиналарға күрделі жөндеу жүргізіліп, барлығы 5 машина жұмыс істеп тұр. Қант қызылшасын қабылдағаннан кейін оны тазартып, өңдейтін арнайы құрал-жабдықтар бар. Тазарту барысында өніммен қоса арасынан бірнеше килограмм тартатындай тастар шығатын жағдайлар да кездеседі. Сол себепті, кей фермерлердің әкелген өнімінің салмағы азайып қалады. Ондай мәселелердің барлығына көз жұма қарап, сол салмақ бойынша қабылдай беретін болсақ, зауыт зиян шегетіні анық. Сондықтан, кейде шаруалармен кереғар пікірлер туындап тұрады,— дейді А. Абатұлы.

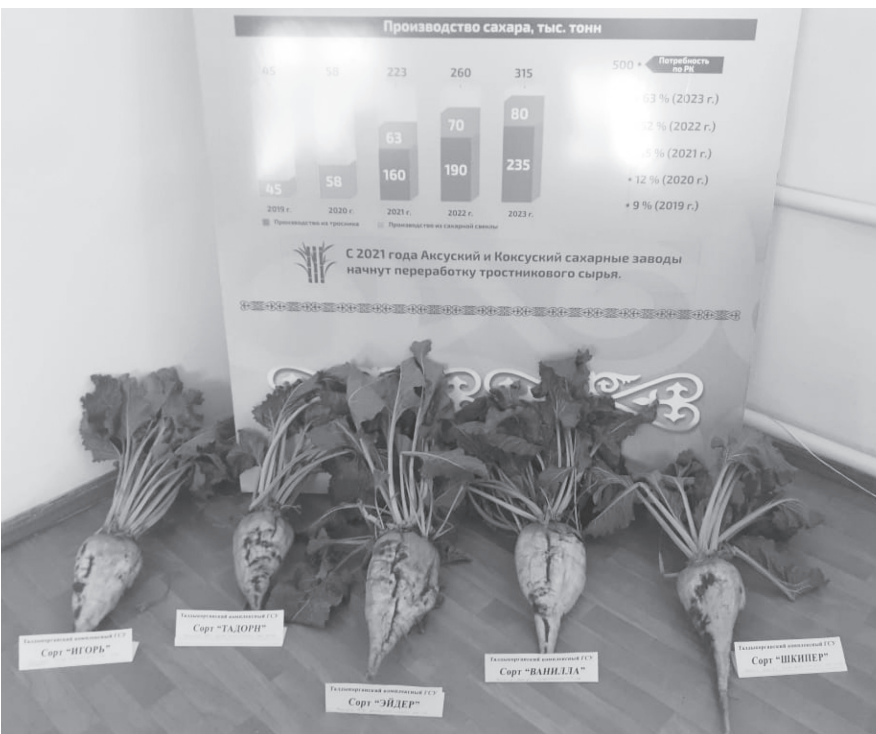
Бүгінде 80 пайызға жаңартылған

кезінде 250-ден астам адам жұмыс атқарады.

Семинар-жиын барысында шаруаларға төменгі мөлшерлеммен несие беру мәселесі де қалыс қалған жоқ. Яғни, бұл жүйені жеңілдетіп, ауылшаруашылықтауар өндірушілеріне ауылшаруашылық несие корпорациясы арқылы жылдық 6 пайыздан аспайтын мөлшерде несие беру ұсынылды. Бұған қоса, ескірген 1982 жылғы мемлекеттік стандартты 2016 жылы қабылданған халықаралық стандартқа ауыстыру туралы ұсыныстар айтылып, «Жетісу» ӨКК өнеркәсіп кеңесінің кеңесшісі Әбілхаир Бексұлтанов осы жөніндегі өз ойын білдірді.

— Бұрынғы уақытта қызылшаның тек сорттары ғана егілетін болса, бүгінгі күні әр елден әкелінген қызылша тұқымдарының будандастырылған түрі өсірілу-де. Сондықтан бұл салада озық технология мен жаңа сорт түрлеріне бейімделген халықаралық стандарт негізінде жұмыс жасау өте тиімді,— дейді.

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

НАЗАР

ТАЛҚЫБАЕВ *мәселе* ТОЛҚЫБАЕВ БОЛЫП КЕТКЕН?

ТАЛДЫҚОРҒАНДА тарихи тұлғалар, белгілі қоғам қайраткерлері мен тарихи оқиғалардың атымен аталатын көшелер жетерлік. Атаулардың әрқайсысының өзіндік сыры мен мәні бар дегенімізбен, көп жағдайда оның неге олай деп аталғанынан, тарихынан хабарсыз болып жататынымыз рас.

Көшеге аты берілген белгілі тұлғалардың қандай адам болғандығын тек сол көшенің ғана емес, қала тұрғындарының да білуі шарт. Дей тұрғанмен, осы жағынан көбіміз ұятты болып жатамыз. Бұл жайында неге сөз қозғады демеңіз. Естеріңізде болса, көзі тірісінде танымал журналист Бейсен Құранбек ағамыз Талдықорғандағы ең үлкен көшенің жай ғана Жансүгіров деп аталуына наразы екендігін айтып жазды. «*ЖАНСҮГІРОВ* деген адам

тарихта болмаған. ЖАНСҮГІР деген болған. Ол кісі Ақсуда туып, алашқа аты шыққан ақиық ақын ІЛИЯСТЫҢ әкесі. Ал көше ІЛИЯСҚА берілген. Олай болса, көшенің аты неге ІЛИЯС КӨШЕСІ деп аталмайды? Советтік кезеңнің өзінде АБАЙ КӨШЕСІ деп атадық ғой, АБАЙ ҚҰНАНБАЕВ КӨШЕСІ емес. Немесе ІЛИЯС АҚЫН көшесі. Талдықорғанда АҚЫН САРА деген жап-жақсы атаулы

көше бар ғой. Тым болмаса, ІЛИЯС ЖАНСҮГІРҰЛЫ» көшесі. «ОВ» пен «ЕВ» тің қажеті қанша? Оны бәрібір кейінгі ұрпақ алып тастайды. Сондықтан кейін өзгертуге үшін көшенің атын бірден дұрыстап қою керек-ау», – деп еді ФБ парақшасындағы жазбасында.

Одан бері аттай зулап үш жылдан асып уақыт өтті. Бірақ, көтерілген мәселе ескерусіз, жабулы қазан күйінде қалып қойған сыңайлы ма, қалай? Негізінде, көше аттарында көп сыр бар екенін ескере бермейтініміз өкінішті...

ӨРКЕНИЕТ тұрғысынан айтсақ, көше атауы – ертеңгі тарих, әрі мәдениеттің белгісі. Ендеше, көше атауына қатысты көпшіліктің де сөзіне құлақ түріп көрдік. Олардың да ойлары марқұм ағамыздың сөзімен астасады. Яғни, Жансүгіров емес, Ілияс ақын көшесі, не болмаса Ілияс Жансүгірұлы атындағы көше болып өзгерсе, бұл егемендігіміздің айқын белгісі болар еді деген пікірде. Мұнымен қоса олар көрікті Талдықаладағы кей көше аттарының атауларында кездесетін грамматикалық қателер туралы да сөз етті. Мәселен, Абай көшесімен қиылысып

жатқан бір ғана М. Талқыбаев көшесіндегі үйлердің маңдайшасында жазылған атауда қарапайым әріптен жаңылысып, грамматикалық қателік орын алған. Яғни, М. Талқыбаев көшесі «М.Талқыбаев көшесі», «Толқыбаев көшесі» және «Толкибаева атындағы көшесі» деп үш түрлі жазылып ілінген. «Көше атауының қоқыс салатын жәшікке жазылуы былай тұрсын, ол да қатемен тұр. Осы қаланы басқарған басшы (1968-1979 жылдар

аралығында) Молдақасым Талқыбаев мұны көрсе, не дер еді деген ойға қалады екенсің?» – деген қала тұрғыны сөзінің жаны бар.

КӨҢІЛГЕ көп ой салған көшеге ат ізін салып, барып көрдік. Айтқандай-ақ, көше атауындағы қателер көзге оттай басылды. Ал, мұндай мәселелерді тілге тиек еткенде ономастикалық бөлімі қайда қарап отыр екен деген заңды сұрақ ойға оралады.

Біле білсек, Молдақасым Талқыбаевтың ел ішіндегі еңбегі ұшан-теңіз. Ал, есімі елге белгілі тұлғалардың атын қате жазу ұят, әрі бұл бір білместік қана емес, қадағалаудың да жеткілікті болмауынан ба дейсің. Осы мақаланы жазуға түрткі болған көпшілік «көше атауындағы қателер түзеле ме?» деген сауалын да қойды. Бұл тұрғыда осы іске жауапты мамандар не айтады екен? Бір қаланы аттай он жыл басқарған соғыс және еңбек ардагері атымен аталған көше атауындағы қате түзетіле ме?

С. ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ.

БІЛІП ЖҮРІҢІЗ

МОЛДАҚАСЫМ ТАЛҚЫБАЕВ ТУРАЛЫ

КППС мүшесі, партия, комсомол, соғыс және еңбек ардагері Молдақасым Толқыбаев 1922 жылы 7 қарашада Талдықорған облысының Гвардия ауданындағы Шаған ауылында кедей шаруаның отбасында дүниеге келген. Генерал – майор Панфилов атындағы 8 – ші гвардиялық дивизияның құрамында Ұлы Отан соғысына қатысты. 1942 жылы ауыр жараланғаннан кейін Совет армиясы қатарынан босатылды. Қайтып келгеннен кейін 1942 жылдың маусымынан колхозда есепші, одан кейін комсомол, совет органдарында істеді. М. Талқыбаев барлық қызметте өзінің білгір ұйымдастырушы, қабілетті және белсенді қызметкер екенін көрсете білді. Үш мәрте Еңбек Қызыл Ту орденімен, төрт «Құрмет Белгісі» орденімен, бірінші дәрежелі «Ұлы Отан соғысы» орденімен және СССР-дің 13 медалімен марапатталды. 1990 жылы 6 сәуірде ауыр науқастан дүние салды.

СІЗ НЕ ДЕЙСІЗ?

ОНЛАЙН РЕЖИМ ОҢАЙ ЕМЕС

ДҮНИЕЖҮЗІН ДҮР СІЛКІНДІРГЕН КОРОНАИДЕТ АДАМ БАЛАСЫНА ҚАТТЫ ӘСЕР ЕТТІ. БАРЛЫҚ МЕКЕМЕ, МЕКТЕП, ОҚУ ОРЫНДАРЫ ОНЛАЙН РЕЖИМГЕ КӨШТІ. ЖАҒДАЙ ТҰРАҚТАЛЫП, БІРАЗ ЖЕР АШЫЛЫП, ЖҰМЫСЫН ҚАЙТА ЖАЛҒАСТЫРҒАНЫМЕН, ОҚУШЫЛАР МЕН БІЛІМГЕРЛЕР ОНЛАЙН РЕЖИМДЕ БІЛІМ АЛУДА. БҰЛ ОҚУШЫЛАРҒА ҒАНА ЕМЕС, ОҚУЫН ҚАДАҒАЛАП ОТЫРҒАН АТА-АНАҒА ДА ҚИЫН БОЛУДА. ӘСІРЕСЕ, ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫ МЕН КОЛЛЕДЖГЕ ТҮСКЕН БІЛІМГЕРЛЕР ҚИЫНДЫҚҚА КӨБІРЕК ТАП БОЛУДА.

Үйінен шығып, ата-анасынан жыраққа кетіп ештеңені білмей жүрген шағында онлайн режимде оқу білімгерлерге тағы бір соққы болып тиді. Танымайтын ұстаздар, мүлде естіп көрмеген сабақтар, ешқашан тапсырып көрмеген сынақтар, аралық бақылау, емтихан. Мектептің бағдарламасынан шыға алмай жүрген білімгер үшін бұл әрине қиын. Мәселен, І.Жансүгіров атындағы ЖУ техникалық факультетінің экология мамандығы бойынша бірінші курс білімгері Аруна Абитаева онлайн режимнің оңай еместігін айтты.

«Сабақ өте күрделі, тақырыпты түсінсем де, тапсырма орындауда қиналып қаламын. Барлық үй жұмысын орындаймын дегенше журнал жабылып қалады. Тіпті бағаларды қалай есептейтінін де әлі толық білмеймін. Салдарынан бағаларым төмен болуда. Студенттің өзіндік

жұмысы, аралық бақылау деген тіптен қиын. Түсінбегенімді сұрайын десем мұғалімдерді де жақсы танымаймын. Сабақтарды уақытылы салу үшін түнеі 3-4 ке дейін жазып отыруға тура келеді», – дейді ол.

Тек бірінші курс білімгерлері ғана емес онлайн режимде оқу барлығына кері әсерін тигізуде. Гуманитарлық бағытта оқитындар оқуын оқып отыра береді, ал медицинаға түскендер ше? Үшінші, төртінші курста оқитын білімгерлерге қазір тәжірибе маңыздырақ, үйде отырып оны қалай жинамақ. Солардың бірі, Семей медициналық университеті жалпы медицина бойынша 3 курс білімгері Алишер Ризабековтың айтуынша, онлайн білім алу білікті маман болуға кедергі келтіреді.

«Қашықтықта оқудың тиімді жағынан гәрі, тиімсіздігі басымырақ. Себебі, білім деңгейі төмендеп,

студенттер сабақ барысында қажетсіз істермен айналысып отырады. Ал, кейбір мұғалімдер сабаққа дұрыс көңіл бөлмейді. Содан болар бұрынғыдай сабаққа деген құлшыныс жоқ. Болашақ дәрігер ретінде тәжірибелік тұрғыдан көбірек дайындалу қажет, ауру түрлерін талдап, оны көзбен көру керек», – дейді А. Ризабеков.

Білікті маман болуда тек теорияны ғана жақсы білу жеткіліксіз. Өз ісінің шебері атануда тәжірибенің маңызы зор. Әсіресе, қазіргі таңда мықты дәрігерлер ауадай қажет. Индетпен күресіп адамдардың өмірін аман алып қалу бірінші кезекте тұр. Онсыз да мықты мамандар аз кезде онлайн режимде оқып жатқандардан қандай дәрігер шығады? Бұл туралы сіз не дейсіз, көзі қарақты оқырман?

Мадина МҰРАТБЕКҚЫЗЫ

Дүйсенбі - Понедельник, 12 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 04.10 Әнұран
06.05.«Konil tolqyny».
06.15 «Masele»
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін әні»
12.00 «Niet»
13.35 «Жәдігер»
14.00/х «Ханзада».
15.10,21.30 «Қанатсыз құстар-2».
16.05 «Apta».
17.00, 20.00, 01.30 AQPAPAT
17.15 «Қызық екен...»
20.30 «Ashyq alan»
22.30 Т/х «Фатмагүл»
00.00«Жүзден жүйірік»
02.00 «Ashyq alan»
02.50 «Niet»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 «Мәссаған»KZ
07.50 «Дау-дамайсыз» қайталау
08.20 Т/х «Кара теңіз»
10.30 «Иная реальность»
10.30,01.40 «Вопреки судьбе»
12.45 «Мститель»
17.00 Т/х «Өмір сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған махаббат»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 Астарлы ақиқат
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40Х/ф «Двое против смерти»
23.45 О/д «Морские дьяволы северные рубежи»
03.00 Т/х «Астарлы ақиқат»
03.50, 05.00 Т/х «Кектен туған махаббат»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 Тамаша
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер «Qalamaimyn»
10.20 Телехикая «Бақталас».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19.
Халықаралық сарапшылар Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
14.00 Т/с «Дети сестер»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
Тікелей эфир
16.10, 22.50 Т/х «Келінжан-2»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Баспанаға бағыт».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
21.40 Ток-шоу «Хабарлас»
01.00 «Әсем әуен»
00.40 Д/ф «Культура равнодушия»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.15 М/ф «Маша и медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.00, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.10 Т/х «Ұлы ханша»
13.40 «vinetime»
14.00 «Новости»
14.05 Докуметальный фильм
14.45 Т/с «Брак по завещанию-3»
16.00 «Aitarym bar»
17.00 Т/Х «Жаңа күн»
18.00 Т/Х «Білгісіз жан»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
00.40 Т/х «Таңдауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен» деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикаялары»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00 «Неге?»
07.10 концерт «Шаншар»
08.50 «Артур и меть Урдалака»
11.00 «Три богатыря и принцесса Египта»
13.00шоу«Экстарсенсы против детективов »
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
21.00 «Консультант.Лихие времена»
22.10 «Ганга»
00.15 «Кел, татуласайық»
04.00 «Ризамын»
05.00 Өзіл студио

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Когда зовет сердце »
07.00 «Той заказ»
07.30 «BastyBagdarlama»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.45 «Формула мести»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.50 Т/с «Пять минут тишины»
22.00 «П@УТИНА»

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.10 «Еленген есім»
07.20, 22.30, 04.00 Т/х «Элиф»
08.40 Т/с «Вернешься-поговорим»
13.00,20.20Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы әулет»
15.10, 02.50 «Q-елі»
15.50 «Анна детектив»
17.00 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой»
18.10 Т/с «Балабол-3»
21.20 Т/х «12күн »
22.00 Т/х«Ата-ана бала шаға»
00.20 Х/ф «Я худею»
04.50 «Өз ойым»

Сейсенбі - Вторник, 13 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Дала өркениеті»
Деректі фильм
06.30, 17.00, 20.00, 00.00 AQPAPAT
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00 «Niet»
13.35 «Қайсар жан»
14.10 «Ханзада»
15.20, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2».
16.05 «жарқын жүздесу».
17.15 «Қызық екен»
20.30, 00.30 «Ashyq alan»
22.30 Т/х «Фатмагүл»
00.35 ФУТБОЛ. УЕФА ҰЛТТАР ЛИГАСЫ
02.45 «Ashyg alan»
03.35 «Қайсар жан»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.15, 18.00 Премьера «Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер «Qalamaimyn»
10.20 Т/х «Бақталас».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19.
Халықаралық сарапшылар Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
14.00 Т/с «Дети сестер»
15.00 «Бүгін» Тікелей эфир
16.00, 23.30 Т/х «КЕЛІНЖАН-2»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Народный контроль» Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
22.30 Т/с «Орындалмас арман».
01.00 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.00, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.10, 23.10 Т/х «ҰЛЫ ХАНША»
13.40 Вайн тайм
14.00 НОВОСТИ
14.05 Документальный фильм
14.45 Т/с «Брак по завещанию-3»
16.00 «Aitarym bar»
17.00 «Жаңа күн» отандық телехикая
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
20.55 Loto 5/36. Прямой эфир
00.40 Т/х «Таңдауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен» деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикаялары»

31 КАНАЛ

06.00 Ризамын
06.20, 02.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
06.50 Информбюро (повтор)
07.50 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats up?»
11.20, 21.00 Т/с «Консультант. Лихие времена»
12.30 «Экстрасенсы детективы»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
23.20 «Кел, татуласайық»
04.00 Ризамын
05.00 Өзіл студио

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.55 Т/х «Когда зовет сердце»
06.45, 03.40 «Той заказ»
07.15, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.40 «На самом деле»
16.50 Т/с «Формула мести»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.50 Т/с «ПЯТЬ МИНУТ ТИШИНЫ»

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.15 «Еленген есім»
07.30, 15.10 «Q-елі»
07.50, 22.25 Т/х «Элиф»
09.00,17.00 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой»
10.10, 18.10 Т/с «Балабол-3»
12.30 Скetchком «Япырай»
13.00, 20.20, 02.10 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы әулет»
15.50 Т/с «Анна детектив»
21.20 Т/х «12 күн»
22.00 «Ата-ана бала-шаға»
23.20 Т/х «Вернешься-поговорим»
00.25 «Хоббит. Пустошь смауга»

Сәрсенбі - Среда, 14 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.50 Әнұран
06.05 «Қазақ даласының құпиялары» Деректі фильм
06.30, 14.00,17.00, 20.00, 00.00 AQPAPAT
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00 «Niet»
13.35 «ЖОЛДАУ-2020».
Арнайы жоба
14.10, 22.30 Т/х «Ханзада».
15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2».
16.20 «Ауылдастар».
16.45 «Абай мұрасы».
Деректі фильм
17.05 «Қызық екен»
20.30 «Ashyq alan»
22.30 Т/х «Фатмагүл».
00.05 ФУТБОЛ. УЕФА. ҰЛТТАР ЛИГАСЫ. Тікелей эфир
03.00 «Ауылдастар»

ХАБАР

06.00 Қорытынды жаңалықтар
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер! «Qalamaimyn»
10.20, 00.25 Т/с «Бақталас»
12.00 Жаңалықтар. Новости
Халықаралық сарапшылар Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
14.10 Т/с «Дети сестер»
15.00 Тұсаукесер! «Бүгін».
Тікелей эфир
16.10, 23.35 Т/с «Келінжан-2»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Баспанаға бағыт»
21.00 Итоги дня
22.30 Т/х «Орындалмас арман»
01.00 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.40 М/ф «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
13.40 Vine Time
14.00 Новости
14.05 Документальный фильм
14.45 Т/с «Брак по завещанию-3»
16.00 «АЙТАРЫМ БАР»
17.00 «Жаңа күн»отандық телехикая
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00,01.10 ASTANA TIMES
20.55 LOTO 6/49
00.40 «Таңдауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet» ғаламторға шолу
03.55 Сериал «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикаялары»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00 Ризамын (каз)
06.20, 02.35 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері (каз)
06.50 Информбюро
07.50, 22.15 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats up»
11.20, 21.05 Т/с «Консультант лихие времена»
12.30 «Экстрасенсы детективы»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 «Кухня» Т/с
20.00 Информбюро
23.25 «Кел, татуласайық»
03.00 «Ризамын»
04.00 Өзіл студио

ЕВРАЗИЯ

Уважаемые телезрители! Приносим извинения за перерыв в эфире до 17.00 в связи с профилактическими работами.
17.00 Х/ф «Формула мести»

7 КАНАЛ

Профилактика
17.00 Сериал «Тайны госпожи Кирсановой»
18.10 Сериал «Горячая точка»
20.20 Сериал «Жалдамалы қалыңдық»
21.20 Т/х «12 күн»
22.25, 02.50 Т/х «Элиф»
23.25 Т/с «Вернешься-поговорим»
22.00 Т/х «Ата-ана. Бала-шаға»
00.20 Х/ф «Дневник безумной женщины»
02.00 «Q-елі»
04.50 «Өз ойым»

COVID-19

ДӘРІГЕР, екінші толқынға дайындық қалай?

Әу баста індетке сақадай саймыз деген Үкімет пен Денсаулық министрлігінің шалағай істері көзге шыққан сүйелдей бадырайып көрінді. Қолдарын мезгілінен кеш сермеген жоғарғы билік орта жолдағы асуда ат ауыстырып, экс-министр Біртановты қызметінен босатты. Миллирадттаған қаржының желге ұшқанын, фармацевтикалық қоймаларда тығылып жатқан дәрі-дәрмектердің емханалар мен дәріханаларға мезгілінде жетпегенін кеш білді. Індеттен өлім-жітім көбейді.

Індеттің екінші толқыны қазан, қараша айларында тұмаумен қабаттасып өршиді деген дабыл тамыздың басынан бері қараша қауымға ашық айтылған-ды. Оған дайындықтың барысы жайлы Президент Қасым-Жомарт Тоқаев пен Денсаулық сақтау министрі А.Цой мырза ұлттық денсаулық сақтау саласын одан әрі дамыту жайын үзбей айтып келеді. Емханалар мен ауруханаларды қажетті құрылғылармен жабдықтау, төсек-орынды және инфрақұрылымды жаңарту, дәрігерлердің еңбекақысын арттыру мәселесі күнтізбеден түскен жоқ. Мәселен, 2023 жылға қарай медицина қызметкерлерінің еңбекақысын бүкіл экономикадағы орташа жалақыдан екі есе жоғары деңгейге көтеруді межелдеуде. Жөн-ақ делік, алайда, дәрігерлердің білімі мен біліктілігі жайлы ауыз толтырып айта алмайсың. Олардың арасында да араны ашылған, пара бермесең дертіңе дерт жамап беретін және біліксіздігінен науқастың жанын ажалынан үш күн бұрын жаһаннамға жіберіп жатқандары жайлы айтылып та, жазылып та жүр. Әсіресе, «хирургиялық бөлімде ота жасайтын дәрігерлер құнығып кеткен-мыс» деген қауесет ел арасында желдей есіп жүр. Бұл бөлек әңгіме, басты тақырып екінші толқын туралы болмақ, яғни, пневмония мен COVID-19-дың бірінші толқынында жіберілген қателіктерді қайталамау. Адамдардың өмірі мен денсаулығына барлық ресурсты жұмылдыру басты міндет екенін Президент Қасым-Жомарт Тоқаев ұдайы айтуда. Тамыз бен қыркүйек айларында Қазақстан бойынша ауырғандар саны 108236 болса, індеттен 103 277-сі емделіп, 1725 науқас қайтыс болған. Ал, Алматы облысы бойынша 4981 адам ауырып, 4794 адам дертінен айығып, 62 індет жұқтырушы ажал құшқан. Құдайдың да «сақтанғанды сақтаймын» деген тәмсілін ер адам назарда ұстап, санадан өшірмеу керектігін маусым мен шілде айында анық көз жеткіздік. Сәл саябырлаған кеселден соққы алған қараша қауым қайғы-қасіретті әлі ұмыта қойған жоқ. Әйтсе де, жеңілдетілген карантиндік шектеулерге қарамастан арқаны кеңге салып, ұлан-асыр той жасап, айыппұл төлеп жатқандарға қарап өткеннен сабақ алмағандығына іштей қынжыласың. Індет толықтай ауыздықталған жоқ, ел ішінде әлі де ауырып, емделіп, ажал құшып жатқандар да бар. Оны жоғарыдағы цифрлар айғақтайды. Осы бағытта біз Көксу аудандық орталық ауруханасы директорының орынбасары Мира Тоқтамысқызы Қанаеваға жолығып, әңгімелесіп қайттық. Алматы облысында індет өршігенде Көксу, Ескелді аудандары мен

Текелі, Талдықорған қалаларында өңірдегі пневмония, коронавируспен ауырғандар емделді. Дәрігердің айтуынша, Көксу ауруханасында барлығы 376 науқас емделген. Соның ішінде 70 науқас Талдықорған қаласынан қабылданған.

— Алғашында қалада орын жетпегеннен кейін біздің ауруханаға қабылдауға шешім шығардық. 306 адам Көксудан болды. Бұдан бөлек, үй жағдайында емделген науқастар да болған, оларға дәрі-дәрмек жағынан қиналмасын деп үй жағдайындағы стационар аштық. Онда 176 адам емделді. Олардың бәріне дәрі-дәрмектерді тегін бердік — деген Мира Тоқтамысқызына «әу бастағы дәрінің жетіспеушілігі, сондай сәттегі аурухана қызметкерлерінің, яғни дәрігерлердің көңіл күйі қандай әсерде болды?» деген сауалымызды көлденең тарттық.

— Наурыз, сәуір, мамыр айында ондай жағдай тіркелген жоқ. Қиын жағдай тек 1-2 жеті аралығында осы Балпық биде дәріханаларда дәрі-дәрмек жоқ болды. Бұл жағдайда үйдегі адамдарға көмек болсын деп стационар аштық. Біздің ауруханада

тапшылық аса болмады, тіпті басқа аудандарға дәрі-дәрмекпен көмектестік. Себебі, бізде дәрі-дәрмек қоры жеткілікті болған. Біздің бас дәрігер ақпан айынан бастап дәрі қорын жинағандықтан, басқа жақтарға да көмектесе алдық. Қорғаныш костюмдерін, залалсыздандыратын заттардың барлығын жинап отырдық. Маусым мен шілде айындағы қатты науқанда барлық төсекті қойып, науқастарды қабылдадық. Орын жетіспеушілігі байқалғанда облыстық басқармаға хат жазып жүріп тағы қосымша төсектер алдырдық. Терапия бөлімін мүлдем жаптық, бәрін провизорға ауыстырдық. Содан кейін 48-ден 55-ке, науқас саны көбейген сайын төсек санын 65-ке дейін жеткіздік. Дәрігерлер күн-түн демей, үй-жай, бала-шағаны ұмытып тажалмен күресті. Қазір екінші толқынға тиянақты дайындалудамыз. Тағы 100 төсек-орынға дейін ашуға шамамыз бар. Дәрі-дәрмек, медициналық құрал-жабдықтарды дайындап қойдық.

ӘЛЕМ ШАРЫН МЕКЕНДЕГЕН АДАМЗАТ БАЛАСЫН АЖДАҒАДАЙ ЖҰТЫП ЖАТҚАН COVID-19 ІНДЕТІНІҢ ЕМІН ӘЛІ ЕШБІР МЕМЛЕКЕТ ТАПҚАН ЖОҚ. ҒАЛЫМДАРДЫҢ ШАҚШАДАЙ БАСЫН ШАРАДАЙ ҚЫЛҒАН ҚАУІПТІ ДЕРТТІҢ ЖОЛЫН КЕСУДЕ ОЗЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРМЕН АТЫ ШЫҚҚАН ЖАПОНИЯ МЕН АЛЫП МЕМЛЕКЕТТЕР АҚШ ПЕН ҚЫТАЙ ДА ДӘРМЕНСІЗДІК ТАНЫТУДА. АҚПАН АЙЫНДА БАСТАЛЫП, НАУРЫЗДА ӨРШІГЕН ІНДЕТ БОЙЫНША ҚАЗАҚСТАНДА МАУСЫМ МЕН ШІЛДЕ АЙЛАРЫНДА АДАМ ШЫҒЫНДАРЫНА ЖОЛ БЕРІЛДІ. ДӘРІ-ДӘРМЕКТАПШЫЛЫҒЫ, АУРУХАНАЛАРДА ОРЫНБОЛМАУЫ, ТЫНЫС АЛУ АППАРАТТАРЫНЫҢ ЖЕТІСПЕУШІЛІГІ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕДИЦИНАНЫҢ ҚАЙ ДЕҢГЕЙДЕ ЕКЕНІН КӨРСЕТІП БЕРДІ. ҚОЛДАН ЖАСАЛҒАН КЕДЕРГІЛЕР, ЖАЛҒАН КӨЗ БОЯШЫЛЫҚТАР, ҚЫЛАЯҒЫ БЕТ ПЕРДЕМЕНАНТИСЕПТИКТІ САУДАЛАҒАН АЛАЯҚТАР МЕН ЖЕҢҰШЫНАН ЖАЛҒАСҚАН ЖЕМҚОРЛЫҚТАР ӘШКЕРЕЛЕНДІ. ХАЛЫҚ АШУҒА БУЛЫҚТЫ, ӨЗ БЕТТЕРІНШЕ ЕМ-ДОМ ЖАСАП, ЖҰҚПАЛЫ ІНДЕТТІҢ ҚҰРБАНЫНА АЙНАЛДЫ.

Індет ырық бермей өршігенде ауылдық емханалардағы дәрігерлер мен медбикелерге арқа сүйеп, оларды стационарға жібердік, сөйтіп кадр тапшылығы сезілмеді.

— Бүгінгі таңда ауданда 31 оттегі концентраторы және 4 бірдей өкпенің жасанды желдеткіш аппараты бар екен. Бұл өте нашар жатқан ауруларға ғана

жіберген қателіктерін қайта бір саралап, екінші толқын басталған жағдайда сақадай-сай болулары керек. Науқастар шақырғанда жете алмаған жедел жәрдем көліктері де нысанаға ілікті. Бұл бағытта Көксу ауданында мобильдік топ құрылып, қоңырауларды қабылдап, дәрігерлер мен науқастар арасында тығыз қарым-қатынас

орнаттық. Ауданда 4 жедел жәрдем көлігі болса, 9 ауылдық амбулаторияның әрқайсысында өздеріне тиесілі жедел жәрдем көлігі бар. Сондай-ақ, індет өршіген кезде ауруханада жатқан 65 науқасқа екі психолог жұмыс жасады. Бойларын үрей билеген аурулар, әсіресе жанында жатқан адамды түн ішінде реанимацияға алып кеткен науқасты көріп депрессияға түскенде психологтардың көмегі аса қажет болды. Бұл кесел адамнан адамға ауа арқылы (жөтелгенде, түшкіргенде, сөйлегенде), сондай-ақ науқас пайдаланған тұрмыстық заттар мен алиментарлық жолмен (тамақ, су арқылы) берілуі мүмкін. Ауа, тамақ өнімдері тұрмыстық заттардан да жұғады. Сондықтан, бетперде тағып, салауатты өмір салтын ұстанып, зиянды әдеттерден аулақ болу керек. Денсаулық сақтау саласында қазір дәрігер тапшы, төсек тапшы деп жатырмыз. Төсекті дәлізге болсын қоя салуға болады. Бірақ, оны емдейтін дәрігер болмаса, одан ешқандай пайда жоқ. Сондықтан, қазір бірінші орында дәрігерлердің білім сапасын көтеру керек. Ал, қалғанының барлығын жасауға мүмкіндік бар. Тағы бір айтатын мәселем, кеңестік кезеңде бір науқасты емдеу үшін кемінде 20-30 күн ауруханада жататын. Дәрі-дәрмекті мемлекет беретін. Ал қазір кем дегенде 7-10 күн ем алады. Оның өзінде порталмен келеді. Қазір барлық дәріхана мен кей ауруханалар жекеменшік. Ал дәрігердің сапасы төмен болса, дәрігердің қолынан ештеңе де келмейді — дейді ол.

ТҮЙІН ОРНЫНА: Қандай кесел болмасын, оның басы-қасында білімді, білікті дәрігер жүруі шарт. «Торғай сойса да, қасапшы сойсын» деген тәмсіл тегіннен-тегін айтылмаған. «Басы ауырып, балтыры сыздағанның» бәрі де дәрігерге жүгінеді. Шықпас жаннан шипа іздегендерді, жылы шырай қабылдап, сөзімен де, емімен де емдейтін білікті дәрігерлердің дәрменсіздігі індет кезінде айқын көрінді. Протоколмен ғана шектеліп, аң-таң күйге түскен дәрігерлерді кінәлаудан да аулақпыз. Себеб, өлемді жайлаған кеселдің күре тамырын қиып жіберетін ешбір мемлекеттің ғалымдары дәрі-дәрмекті ойлап таба алған жоқ. Халық қынадай қырылғанда, жандары танауының ұшына келгенде, суға кетіп бара жатып тал қармаған медицина саласы танауын тасқа соққан балықтай сансырады. Енді, екінші толқын басталса, мылтықсыз майданда індет жеңе ме, әлде індетпен күресуші медицина жеңе ме бір Құдайға ғана мәлім. Жұмыр басты пенде ретінде, Алла елді індеттен, Әзербайжан мен Армения арасындағы болып жатқан қырғын соғыстан сақтасын деп тілек тілеумен ғана шектелеміз-ау!

Айтақын МҰХАМАДИ

ОРАҚТЫ БАТЫРДЫҢ ТУҒАНЫНА 600 ЖЫЛ

Жалғасы. Басы өткен санда

1462 жылы Моғолстанның ханы Есенбұға қайтыс болғаннан кейін ойраттар қазақ хандығына да, Моғолстанға да шабуылдарын жиілетіп, тыныштық бермеген. Сондықтан да сол кезде кемел күшіне келген Орақты сынды батырлардың ат үстінен түспегендіктері ешқандай дәлелдеуді қажет етпейді деп ойлаймыз. Ол жойқын соғыстардың сол ғасырдың соңына дейін бірде бір толастамағандығы тарихи шындық.

Орақты батырдың замандастары кімдер болғандарын ұрпақтары естен шығармаса дейміз. Мәселен, Өбілхайыр ханның қолбасшысы қара қыпшақ Қобыланды. Ырыс (Орыс) ханның немерелері. Керей хан мен Жәнібек сұлтан, Моғолстан ханы Есенбұға шапқыншыл ойрат – Амасанжы үзеңгілес досы, құрдасы, серігі, ақылшысы Сұпатай батыр, би және тағы басқалар. Тарихшы, шежіреші абыз ата Рахметолла Толқымбетұлы (1914-2008жж.) өзінің Орақты батыр мақаласында мынандай деректемелер келтіреді: «...1443 жылы қазақ хандығының негізін қалаушы Керей хан Барақұлы Орақты батырды өзінің жасағына қолбасшы етіп тағайындады.

1472 жылы ойраттар Жетісуға кезекті шабуылын жасады. Орақты батыр ұрысқа қатысып ата жауына тосқауыл қоя білді» деп жазған екен тарихшы ұстаз атамыз. (Толқымбекұлы Р. Жалайыр. 12 ата. Шежіре. Алматы-Дәуір-2000ж. 667-бет).

Енді Баһадүр Орақтының тағы бір ерлігіне көңіл бөлейік. Өбілхайыр хан өлгеннен кейін хан болған Мұхамед Шайбани хан Түркістан қаласынан ойраттан шыққан екі Аққұрық пен Қарақұрық батырларын бастаған екі лек әскерлерді тосқауылға тастап кетеді. Осы соғыста ер Орақтының осы екі ойраттың қас батырымен жекпе-жекке шыққандығын мемлекет және қоғам қайраткері, белгілі Жетісу тарихының хас шебері, Орақты батыр туралы бірнеше мақала жазған Шаяхмет Халыков (1907-2001 жж.) атамыздың деректеріне көз жүгіртейік:

«...Ең алдымен жекпе-жек шайқасқа Аққұрық шығады. Орақты басқа батырларға: «Өлі жассыңдар, жазым боласыңдар, жазым боласыңдар» деп өзі шығады. Осы сәтте-ақ Аққұрық кезек күтпестен садағын шірене тартып жібереді. Зырқыраған жебе Орақты батырдың аспанға атылған арғымағының шекесіне қадалады. Көктембілінің басын құшып отырған батырға басқа ат көлденең тартылады. Оған қарғып мінген батыр адырнасы алты қарыс садағын толғай тартады. Садақ оғы Аққұрықтың тамағына қадалады да, дулығалы басын бұлғаң еткізеді. Оның мәңгіген аты сүйретілген денені тепкілеген күйі Керей мен Жәнібек ханның алдына әкеліп сылқ еткізеді.

Енді жекпе-жекке Қарақұрық шығады. «Орақты, өлсем армансызбын, ал кезегінді» деп қарсы келіп қасқайып тұрады. Қорамсаққа қол салған Орақты садағын үш рет толғап атады. Сұр жебе Қарақұрықтың құранды ерін қақ жарып, сауыттың кіндік жағындағы қуысынан қадалады. Қарақұрық топырақ қапқан: соң қазақ сарбаздары жауға лап қойып, ту-талапайын шығарады. Орақты батыр бастаған қалың қолдың алмас қылыштары мен ұшқыр жебелерінен жау жасағы күйрейді. Бұл шайқас ел аузында «Сауран қырғыны» деп

ЕСІМІ ЕЛ ЕСІНДЕГІ

арманым – қара қыпшақ қызы Қарлығашты алып, содан үрім-бұтағым өрбісе болады. Ұрпақсыз қай заманда да олжаның алдын ұстамайсың, бүгінгідей жеңіс тойларын бастайтын нөқта ағасы болсам». Өз Жәнібек: «Ей, халайық, Орақты батыр ойланып айтты. Уәде құдай сөзі. Әумин!» деп қол жаяды. «Нөқта ағасы ұрпағы ұрпағына ұлассын!» деп Жәнібек өзінің Ақтабан атын сыйға тартады» – дейді Жетісу тарихын көп зерттеген жазған абыз қайраткер атамыз Шаяхмет. (Халыков Ш. Орақты батыр, «Жетісу» 13 қаңтар 1998ж.).

Қай ұрыста болмаса да батырға біткен тұрпаты үйілмеді, мол пішін кемішеген кескін келбеті өзгермейтін емшінің дініндей шымырды кесек денесі бір қалыпты болып тұратын, қолында өткір қылыш, ұзын найза, ұшқыр жебелер сай болатын.

Ал халық ақыны Қалқа Жапсарбаевтың «Орақты батыр» дастанындағы қас батыр ерлігіне көңіл бөлейік. Бұл дастанда екі қалмақ батырымен, Дүнген ханмен, Ақсай ермен соғысқаны суреттеледі:

«... Дабылды батыр қағады,

Ханның елін шабады

Қалмаққа ойран салады,

Қашқандары қалмақтың

Ханына олда барады.

Дүнген хан халқын жиғанша

Қазақтың қалың қолымен

Батыр бұзды қамалды.

Талап қылып талпынбай,

Мұратқа адам жетер ме?

Ел үшін туған егейлер

Майданға кірмей кетер ме?

Қалмақтың Ақсай ерімен

Орақты шықты жекеге

...Дәл жүректің басынан,

Шеміршектің қосынан

Найзамен бала көмеді

Атынан дауды ұшырады,

Қаңбақтай жерге түсіреді

Ақтөбел атын жетектеп,

Орақты батыр жөнелді

Ақсайды батыр өлтіріп,

Қасқыр қырған қойдайғып,

Қалмақтың елін беледі

Көшелерін қан қылып...» деп

әдемі жыр маржанын төгеді халық ақыны (Жапсарбаев Қ. Орақты батыр/Бабалар сөзі 100 томдық 56 том тарихи жырлар. Астана Фолиант 2009. 305-356-бет). Бұған тағы қосарымыз халық ақыны дастанында Орақты батырдың 17 мен 31 жас аралығындағы ерліктерін тағы да жыр шумақтарымен көмкерген (331-332:340-344; 357-бет).

Қаһарман батырдың тағы бір жекпе-жек ерлігін «Қобыланды батыр» эпосынан келтірейік:

«... Орақты батыр бу жақтан

Ақ тайлақты сол жерден

Іліп тастай береді

Ел Орақты бір шаншып

Көк ала атпен біршымбай

Сыпырып өтіп жөнелді»-

делінген (Ақсуат Батырлар жыры. 2 томдық. 1 том Алматы Жазушы 1977 127 бет).

Ал белгілі жазушы Ілияс Есенберлин өзінің «Көшпенділер» тарихи трилогиясының бірінші кітабы «Жанталаста» Орақ батырдың өмірі мен ерлігі туралы бірнеше беттер арналғандығын еске саламыз.

Батыр да, хан да, қараша да адам ғой. Оның өмірінде жетістігі мен кемшілігі де бар ғой, енді соған көңіл бөлейік. Ораз ағамыз өзінің «Орақты батыр» дастанында бабасының ерлігі мен түр-келбеті жайлы «...айбарынан ай жасырынып жұлдыз үріккен батырдың орда сырты, жау ішіндегі жер жағдай даңқы мен бет қаратпайтын үдеп бара жатқан сұрапыл сұсты» деп жазған екен. (Исмайлов О. Орақты батыр ... 10-бет). Бұған қоса жазушы Баһадүр Орақтының өмірде қорқатын бір-ақ нәрсесі болушы еді.

Ол –қайдағы бір оқ (сонда 30-бет).

Ұлы тұлғалы адам табиғатына тән өзін қолдап, демеп, қорғап жүретін киесі барлық тарихта белгілі. Ел Орақтының киесі жолбарыс екендігін тағы хаттаған қаламгер. Ораз Исмайлов ағамыз: «... Орақты қатты қаһарланса сол жолбарыс батырдың оғынан бұрын атылып, қарсыласын көк жүректен жарып өлтіреді екен» деген ел арасында аңызда болыпты (сонда 10-бет).

Қас батыр бабамыз тек батырлығымен ғана тарихта белгілі болмаған, ол өз аталарының, руының бии, кесемі, қайраткері де болған. Енді

Орақты батыр
(Рахметолла Толқынбекұлының кітабынан)

бабамыздың билігі туралы қысқаша түсінік берейік.

Би өз ру тайпаларын, хандық басқаруда оның ішкі сыртқы жаулардан хандарымен қатар жұртты барлық ынта ықыласпен жанын сала қорғайды. Алқа биде өз елінің қамын жеп, дәстүр салтын терең сақтау үшін ешкімге мойынсұнбағаны анық. Тарихи жылнамаларда және ел аузында сақталған деректер бойынша, қазақ хандығын құрған өз Жәнібек ханның алпыстан астам биі болған екен. Соның бірі – біздің бабамыз ер жүрек, данагөй Орақты болған.

Орақты баһадүр өз ру-тайпаларының жалпы жалайыр тайпасының барлық жағдайын жасауға абыз, данагөй, батагөй, ақсақалдармен келісіп жасап отырған. Өбілхайыр хан тұсында оның қол басшысы, биі бола тұра қазіргі Шыршық аймағында жалайырларға тұрақты жерге орналастырған. Жерін, елін қорғаған қамқор болған.

Еліне жайлы қоныс, малына өріс тауып, оларға тыныштық өмір әперген би-шешен, қайраткер ретінде ел Орақты бабамыз табыла білді. Сол кезде оған ақыл-кеңес беруші жан досы, құрдасы, қаруласы руласы Сұпатай батыр (Сұпы биі 1415-1505жж.) бірге болған айта кеткен жөн болар.

Орақты бабамыз қазіргі Орта Азия мен Қазақстан жерін шырық айналып, өмір сүріп тіс барға тістетпей, ауыз барға алдырмай өз ел-жұртына арман болған ата-бабасының қонысы жер жәннаты Жетісу жеріне аман есен қорған боп алып келгені тарихта тағыда белгілі.

Ер Орақты сөзге шешен болған, би-шешен деген анықтауыш ру-тайпа басшыларының биік лауазымы ретінде есімдеріне қосарланып, қатар айтылып келген, шешен-майда сөздің санлағы, бірде астарлап, бірде мысқылдап, сүйекке тигізіп мақтаумен бауыздағандай етіп, қажет жерінде

қара тасты қақ айырып, түсер семсерден өткір, от ауызды, орақ тілді, ұшқыр ойлы, сөз зергері бабамыз Орақты болған.

Енді тағыда Орақты батырдың қолда бар бес суреттері жайлы түсініктеме берейік. Баһадүр бабамыз туралы бірінші мақаламызда «...Ең алғашқы шара батырдың ұрпағы Серік Әбікенұлы ержүрек батырдың суретін алғашқы рет түрлі-түсті ретінде жасағанын айтқанбыз.Орақты батырдың қазір қолда бар төрт түрлі түсті суреттері бар екенін жазған едім (Алатау 10 сәуір 2020 жыл). Ер бабаның тағы бір суретін таптым сонымен:

Бірінші, суретін салған Қойлыбай Мендешов КСРО және ҚР суретшілер Одағының мүшесі.

Екінші сурет қарымды журналист Серік Әбікенұлы Қойлыбайдың суретін алып түрлі-түсті етіп салдырған суреті (Алатау 10 наурыз 2020 жыл).

Үшінші сурет тарихшы Рахметолла Толқынбек ұлының Жалайыр, Он екі ата Шежіре кітабында Орақты батыр басында қазақтың ақ қалпағы бейнеленген.

Төртінші сурет Жетісудың өлкетанушысы Жақан Балшентегі шығарған «Әулие аталар» (Дәуір баспасы жылы, белгісіз) 53 суреттің түрлі-түсті суреттердің нөмір 25 суреті Орақты батыр, суретшінің аты жоқ.

Бесінші сурет қаһарман батыр бабамыздың басында дулығасы және сауыты мен салынған түрлі-түсті суреті, суретті салдырған Талғат Әбдірахманов.

Бұл тек менің қолымда бар бес сурет. Өлі де батыр бабамыздың ат үстінде, толық бойымен тағы басқа бейнеленген суреттері шығуы мүмкін, суретшілер өзінің ата-бабасының, қайын-жұртының тағы басқа суреттерін Орақты батыр деп бейнелейтіні мүмкін ғой?

Қазақтың тарихи тұлғаларын құрметтеу, бағалау әр алаш азаматының міндеті болар

Қ. Жапсарбаевтың "Орақты батыр" дастаны
басылған

аталады. Содан бастап Сауран қаласы Жәнібектің екінші баласы Ерөншінің қолына өткен.

Сол жеңістен кейін Керей мен Жәнібек Түркістан қаласында салтанатты түрде той жасайды. Орақты батырдың орасан ерлігі әспеттеледі. «Батырдың қолқасын ел болып орындайық»,– деп батырды ортаға шығарады. – Сөйле батыр, айт тілегінді» Сонда Орақты батыр айтады: «Төрт түлік мал, қазына-байлық, мәртебе-мансап, атақ-даңқ – бәріопасыз дүние емес пе! Ханның да, байдың да қызын құшқанмын. Ендігі

ОРАҚТЫ БАТЫРДЫҢ ТУҒАНЫНА 600 ЖЫЛ

демекпіз, оның суретінің көптігіне қарамай.
Бұл бөлімді аяқтай келе «ата-баба аруағын сыйлау, ертеңге деген сенімді жоғалтпау» деген ұлағатты сөзді ұмытпаған жөн болар.

Алтыншы, Орақты батыр: аңыз бен ақиқат

Белгілі тарих ғылымының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі Манаш Қозыбаев (1931-2002жж) «...Қоғам тану ғылымдары соның ішінде ең алдымен тарих ғылымы үшін тарих шындығын қалпына келтіру-жауапты міндет

жолығып соны айтып едім. Ол маған «сол газетті маған әкеп берші» деді, бір-екі күннен кейін жолығып әкеп бердім. Ол «сен бұны ешкімге айтпа бықсытпа, ғалым Ақселеу Сейдімбеков мақұлдап отыр Орақтының әкесі Алшағыр деп ... Сонымен тарихи-тағлымды, көркем әдебиеттерде Орақты Алшағыр ұлы деп айтылып, жазылып келеді. Әрине жоғарыда сыйласқан Ораз ағамыз туралы пікір айтқаным аруағы кешірер.
Тұрлықожаның хатқа түскені міне 80 жылдан кейін қозғауға тура келіп отыр.
Менің пайымдауша қазіргі егеменді ел болғалы көбейіп кеткен «білгіш» тарихшы, шежірелердің

Орақты батырдың ұрпақтары тұрған Көксу ауданы бұрған қолхозында өмір сүрген, жұмыс жасаған соңғы сандақтардың бірі сөзге шебер көпті көрген, шежіреші, батагой Орақты батырдың тікелей ұрпағы Сабырғали Демеубайұлымен (1926-2018жж) 2017 жылы қыркүйек айында мен әдейі іздеп Көксу ауданының Көксу бекетінде тұратын абыз ақсақалға барып әңгіме құрған болатынмын. Ол Бұрған қолхозының 1928жылы құрылғаны 1953 жылдары таралғаны қолхоздың басшылары, тарихы туралы Орақты батырдың шежіресін тағы басқа әңгімелерін жазып алған едім. Бұл шежіресі ақсақал Орақты батырдың

Телеарнадағы портал, интернеттен тарихи тұлғалар туралы мәліметтерден сақ болу керек, бұнда көбінесе ойдан құрылған дәлелсіз, дерексіз болжамдар айтылатындығы белгілі.
Тағы бір күрделі мәселеге көңіл бөлейік, ол қаһарман батырдың соңғы өмірден озғаннан кейін жерленген жері. 1994 жылдан бері аруақты бабамыздың жерленген жері, Орақты төбе Балхаш ауданы «Жиделі» елді мекені деп айтылып, жазылып жүр.
Сонымен қатар 1995 жылы маусым айының 24 жұлдызында бейтіне Жетісудың ақ мәрмәрінен зәуләм естерткіш орнатылды. Сол жылдың

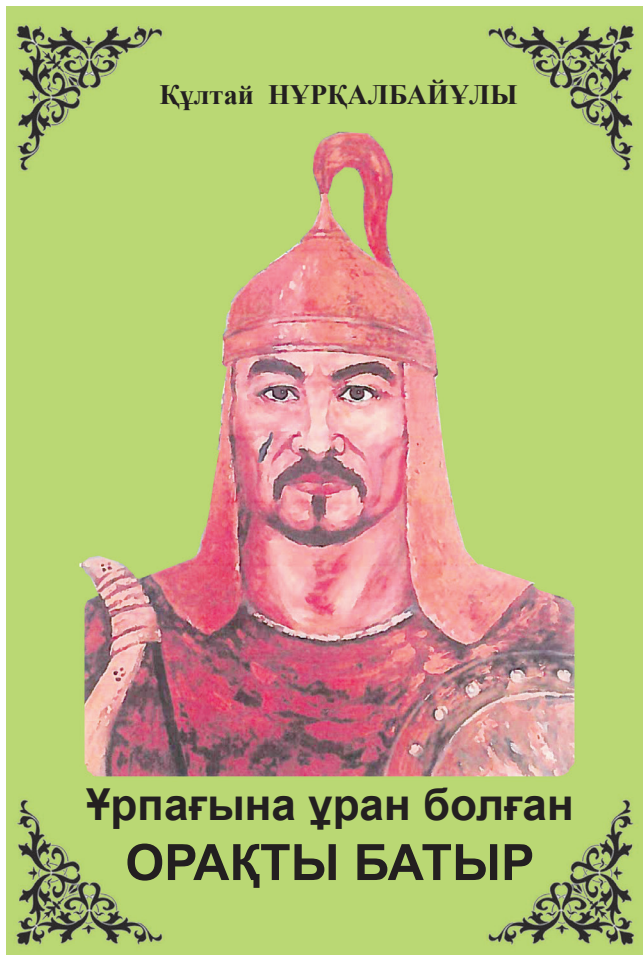
ОРАҚТЫ БАТЫР

(сызған К.Н) бірақ бұл өткенде зерттеумен ғана орындала қоймайды, ол бүгінгі болмысы да зерттеуді, ертеңгі ұстанар бағыты да айқындауды да қажет етеді»,– дейді ғалым.
Ал әлем тарихының атасы Геродот «әр түрлі пікір айтылмаса жақсыны таңдай алмайсың» депті.
Қазақ халқының бір ұлағатты сөзі бар: «Шындығын айтсаң екеңе жақпайсың, дұрысын айтпасаң туысыңа жақпайсың» деген, бұл мақал біреулерге ұнамауы да, сексен жыл бұрын жазылған Қ.Жапсарбаевтың «Орақты батыр» дастанын қозғадың деп...
Осы жолдың авторы «Ұрпағына ұран болған – Орақты батыр» атты көлемді мақаласы жариялаған соң (Алатау, 10 ақпан 2020жыл). Кербұлақ ауданында шығатын «Кербұлақ жұлдызы» газетінде (17.04.2020ж) аудандық кітапхана библиографы Зина Жанбаеваның «Ұрпаққа ұран болған бабалар» атты кішігірім Орақты батыр туралы мақаласы шықты. Сол мақалада мынандай өлең жолдары келтірілті:

тарақ таңбалы он үш ата жалайырдың ру аталарының бабаларының қожадан басталатын шежіреден іздеу керек сияқты, оның да бірнеше нұсқасы бар, соның біреуіне ғана тоқталайық, Тұрлықожаға байланысты: Шұмынықтан:
1. Қарақожа
2. Сүпіқожа
3. Ахметқожа
4. Тұрлықожа (Түліқожа,Тұрдықожа)
5. Ханқожа
Халық ақыны атамыз өз дастанында Орақты батырды Шуманақтың бір ұлы Тұрлықожа деуі, халық ақынына Бұрған қолхозында тұрған нағашылары-көнекөз, абыз шежірешілердің айтуы да себеп болған сыңайлы. Осымен Тұрлықожаға нүкте қояйық.
Бұған тағы қосарымыз қаламгер-ақын көп жылдары Талдықорған облыстық газетінде әдебиет бөлімін басқарған Нұрғали Омарқұл Орақты батыр туралы: «... Кейбір шежірешілер оны Алшағырдың әкесі Қарақожаға келіп, Қарақожаұлы Орақты батыр деп те атайды» деп жазған. (Омарқұл Н: Орақты батырды ойға алсақ. Жерұйық 1995. 25 тамыз).
Ал «Нұрлы Көксу» (Көксу ауданы 11 09 2020) «Орақты батыр туралы аңыздар» басылған екен сонда Орақты батыр Қаңқожаңың ұлы деп жазылған, бұл Массгагет КЗ жастар порталыныан алынған екен.
Бұған тағы қосарымыз шапырашты Қазыбек бек Тауасарұлы 1776 жылы жазған кітабында Орақты Манақ ұлы және тоғыз баласы бар»– дейді (Қазбек бек Тауасарұлы Тұп-тұқиянан өзіме шейін Алматы Жалын 1993. 66-бет).
Енді батырдың ұрпақтары шежірелерінің қай қожадан тарағанын өздері шеше жатар,бұған тағы айтарымыз қожа адам атына жалғасы қазақтың үш жүзінің ру-аталарын арасында тек арғын мен жалайырда бар. Қожа он үш ата жалайырдың шежіресінде өткен ғасырдың 70 жылдарынан бастап айтыла, жазыла бастады.
Орақты батыр Алшағырұлы жазылып қала бермек тек Алшағыр (Тұрлықожа) деп жазыла берсе демекпіз, бұл жеке менің пікірім.
Енді Ораз ағамыздың жазып қалдырған, өзі тараған Орақты батыр шежіресін келтірейік: Орақты-Жәнібек –Ақтау –Смайыл (бірінші) –Айбас-Даулет(бірінші)-Қырғызәлі-Өлсейт-Беймбет-Тоқтауыл-Төбе-Құлшымақ-Жасыбай-Оңалбай-Смайыл (екінші)-Әліпқожа-Жамбыл-Даулет-(Жерұйық 8 қыркүйек 1995ж).
Бұл шежіре Орақты бабамыздың Қара қыпшақ Қобыландының қарындасы Қарлығаштан туған Жәнібектен тараған үрім бұтақтары.
Ал Әбілқайырдың қарындасы (кейбір деректерде ағасының қызы) Әйкен бегімнен туған Мырзаның ұрпақтары қайда деген сұрақтар туындайды. Он үш ата жалайырдың бірі – Мырза осы Орақты Баһадүрден тарай ма деген тағы да бір ой келеді.
Халық ақыны Қалқаның анасы жалайырдың ноқтағасы Орақтыдан тараған және ақын өзінің батырға арнаған дастанында.
«... Алты ғасыр болдыма Қараталдың қойнына Бүгін ырыс болды да. Орақтыдан тараған Екі калхоз адамы Өткенде бір жырла Менен бәрі қалады» – дейді (Жапсарбаев Қ. Өлеңдер, айтыстар, дастандар.Құрас. Б.Адамбаев Алматы Қазмем көркем әдебиет баспасы 1962. 105-бет).
Халық ақынының «екі қолхоздың адамы» деуі өткен ғасырдың 60 жылдары гүлденіп тұрған Киров (Көксу) ауданының Бұрған мен көрші Жеңіс қолхоздары Бұрған қолхозында 99 пайызы жалайырдың орақтылары тұрған. Бала кезімізде талай сөзге шебер шежіреші көпті көрген көпті білетін абыз аталар данагөй, батагөй қарияларды көргенбіз, әңгімелерін естігенбіз...
Тағы Қалқа ақына оралайық. Орақты баба туралы дастан жазуға Бұрғанның абыз ақсақалдары, шежірешілерінің айтуымен жазылған болуы керек.
Бұл дастандағы 1962 жылға дейінгі халық ақыны шығармаларында Орақты Тұрлықожаулы деуін іздеу керек және дастанның кейбір жыр шумақтары өзгертуге ұшырағандығы байқалады.

Қожадан тарамайтындығын айтқан болатын.
Батыр бабамыздың өмір дерегіндегі тағы бір айтылмай келе жатқан белестері назар аударайық.
Эпостық батырлар мен қазақтың қаһарман батырларының тарихи дастандарында роман-повестерінде енген Орақты батырдың арғымақтарының аттары әр түрлі суреттеліп жазылған: Қалқа Жапсарбаев-Көксерке, Ораз Исмайлов-Қостеңбіл, Шаяхмет Халыков-Көктеңбіл, Өсбет Боранбаева-Шұбарқұс, Қобыланды эпосында –Көкалад,Жіңішке Жирен Жәнібек хан сыйлаған-Ақтабан атты арғымақтар аттары жазған.
Жақсы сенімді арғымақтар батырлар соғыс кезінде және басқада қиын қыстау уақытта батырдың адал серігі, аман-есен жаудан құтқаратындығы тарихта белгілі.
Енді тағы бір Орақты батырдың күрделі өмір дерегінің мәселесіне көңіл бөлейік. Ол оның өмір сүрген кезеңдері Орақты батыр 15 ғасырда өмір сүрген. Ал Ер Орақтыны 18 ғасырға әкеліп Ескелді би, Балпық би, Қаблиса (Қабан) жырау, Жолбарыс әулие тағы басқа жалайырдың тарихи тұлғаларымен бірге жүргендігі жазылды. Бұл туралы осы жолдың авторы өз алғашқы мақаласында қысқаша мәлімет берген еді. Бірақ осы мақаладан кейін Қаратал

қыркүйек айының 9 жұлдызында Көксу ауданындағы Алтыуайт жотасында батырдың туғанына 575 жыл толу құрметіне ас беріп, ат шаптырып, ақындар айтысы іс-шаралар өткізді. Бұдан кейін Баһадүр батырға арнап бұрында орындалмаған басқа да іш-шаралар өткізіле бастады.
Неге 1994-1995 жылдардан бұрын батырдың ұрпақтары жерленген жерін іздеп, зерттеп іш-шаралар өткізбеді деген заңды сұрақ туындайды.
Жазушы Ораз Исмайлов Талдықорған облыстық «Октябрь туы» газетінде (1984ж. 25 қаңтар) шыққан мақаласында Балқаш аудандық газетінде жарияланған жылы, айы көрсетілмеген, З.Қиынбаеваның кішігім мақаласынан үзінді жариялапты, енді соған көңіл бөлейік: «... Орақтың бір қарындасы мен анасынан басқа ешкімі болмаған. Әкесі қалмақтармен өткен қырғын соғыста қаза табады. Әкесіде ержүрек адам болған деседі. Орақ әкесі үшін қалмақтардан кек алуды әр кез арман етеді. Орақ талай ерлік жазайды. Ол ерліктері бүкіл елге аңыз болып таралып жатады. Халық оны жақсы көрді. Қалмақтарға қарсы соғыста ол үнемі жеңіп отырған.
Дәм-тұзы таусылып, бұл дүниеден қайтқанда қастерлеп осы күнгі «Жиделі» совхозының бірінші және үшінші фермаларының аралығындағы кең татырдағы төбеге жерленіпті-міс. Бұл сол кезде қасиетті төбе атанған екен.
Аңызды ел аузынан жазып алған – З.Қиымбаева.
Фольклоршы ағамыз өз мақаласында бұл көп сұрақ тудыратын жазбаны Гвардия ауданының Шоқан атындағы қолхоздың соғыс және еңбек ардагері, Орақты батырдың ұрпағы А.Абдрахманов «көшіріп алған жазуын берді» дейді.

Құлтай НҰРҚАЛБАЙҰЛЫ, тарихшы, өлкетанушы, зейнеткер.

Жалғасы келесі санда.

ОБРАЗОВАНИЕ

ВЫИГРАЛ «БРОНЗУ»
ОЛИМПИАДЫ

Ученик 10 класса Махмуд Омар Назарбаев Интеллектуальной школы города Талдыкорган стал обладателем бронзовой медали Международной математической олимпиады «Туймаада».

27-ая по счету Международная олимпиада в этом году проходила в онлайн формате. Олимпиада «Туймаада» признается международным сообществом, является одним из ведущих интеллектуальных конкурсов в Дальневосточном федеральном округе и в целом в России».

За звание «Сильнейшего» состязались 232 участника из восьми стран мира.

По словам Махмуда, интерес к математике появился еще в детстве. В третьем классе родители записали его в математическую школу Pifagor. Математические головоломки и сложные задачи увлекали юного математика, что позднее Махмуд был принят в олимпийскую школу к известному тренеру по математике Полянских Сергею Сергеевичу.

BRONZE OF TUUMAADA

На сегодняшний день он является неоднократным победителем республиканских, международных олимпиад по математике, в том

Гарвардский Университет.

числе бронзовым призером в Международной математической олимпиаде для юниоров (IMSO), серебряным призером International Mathematics Competition (IMC) (Индия), золотым и серебряным призером Международной Болгарской олимпиады «Математика без границ», и бронзовым призером математической олимпиады имени академика Смагулова Шалтая Смагуловича, золотым призером на XVIII городской Жаутыковской олимпиаде.

Помимо математики, увлекается информатикой, занимается плаванием, музыкой, любит играть в шахматы. Мечтает поступить в

Карина ПФАЙФЕР

КОРОНАВИРУС
123 КАЗАХСТАНЦА, ВЕРНУВШИХСЯ ИЗ ДРУГИХ СТРАН, ИЗОЛИРОВАЛИ В СТАЦИОНАР. ДВОИХ ИНОСТРАНЦЕВ, ПРИЛЕТЕВШИХ В СТОЛИЦУ, ДЕПОРТИРОВАЛИ ИЗ КАЗАХСТАНА, ПЕРЕДАЕТ NUR.KZ.
ДВУХ ИНОСТРАНЦЕВ
ДЕПОРТИРОВАЛИ

В сообщении аэропорта Нур-Султана в Instagram сообщается, что 123 казахстанца, вернувшихся из отдыха в других странах, изолировали в стационар. Рейсы были чартерными, и совершались они из Минска, Дубая и Стамбула. Всего из этих городов прибыл 521 пассажир, однако у 123 казахстанцев отсутствовали справки с отрицательным результатом ПЦР-теста на COVID-19. "Пассажиров с повышенной температурой не выявлено.

После сдачи ПЦР-тестов пассажиров отпустят домой, при наличии положительного результата отправят в инфекционный стационар", – говорится в сообщении аэропорта. По информации главного санврача на транспорте Садвакаса Байгабулова, два пассажира прибыли с неправильными справками о прохождении теста на коронавирус. Так, у прибывшего гражданина Турции справка ПЦР-анализа была просрочена (от 1 октября), а гражданин Беларуси вместо ПЦР-теста прошел экспресс-тест.

В связи с этим сегодня их обоих пришлось депортировать. Санврач напомнил, в каких случаях возможна депортация иностранцев в условиях пандемии коронавирусной инфекции. "Согласно ограничительным карантинным требованиям, иностранные граждане при отсутствии справки о прохождении теста на COVID-19 методом ПЦР, отобранного не ранее 72 часов на момент пересечения госграницы, не допускаются к въезду в Казахстан", – пояснил Байгабулов.

Накануне сообщалось, что 400 прилетевших в Нур-Султан и Алматы пассажиров отправили на карантин. Еще 22 человека, прибывшие в столицу, отказались проходить тест на COVID-19 и устроили скандал.

СОБ.КОРР

НОВОСТИ

ДЕПУТАТЫ МАЖИЛИСА ОБРАТИЛИСЬ К ПРЕМЬЕР-МИНИСТРУ СТРАНЫ АСКАРУ МАМИНУ С ПРОСЬБОЙ СНИЗИТЬ ПЕНСИОННЫЙ ВОЗРАСТ В КАЗАХСТАНЕ.

СНИЗИТЬ ПЕНСИОННЫЙ ВОЗРАСТ
ПОПРОСИЛИ ДЕПУТАТЫ

тем, что люди старше 60-ти лет имеют как минимум одно сопутствующее хроническое заболевание сердечно-сосудистой или эндокринной систем. У них с возрастом снижается также иммунная реакция. Это все делает их уязвимыми перед вирусами, повышается при этом вероятность тяжелого течения болезни, серьезных осложнений и смерти. В подтверждение своих слов он привел данные европейского офиса ВОЗ, согласно которым, восемь из десяти умерших от COVID-19 пациентов - из вышеуказанной группы риска.

С января по август 2020 года в Казахстане зарегистрирован

Айкын Конуров считает, что нужно пересмотреть возраст выхода граждан на пенсию. "В 2013 году мы не поддержали пенсионную реформу в части повышения возраста выхода женщин на пенсию. Сегодня, основываясь на мнении граждан, которое прозвучало в серии общественных дискуссий в областных и городских комитетах партии, предлагаем снизить возраст выхода на пенсию наших граждан и определить его для женщин и мужчин с 60 лет", - сказал депутат.

Коммунисты считают, что данная мера будет способствовать обеспечению условий для сохранения жизни и здоровья людей старше 60-ти лет, а также в условиях экономического кризиса, неблагоприятных прогнозов по росту экономики и нарастающей безработицы положительно повлияет на рынок труда.

Мотивирует он свое предложение также

110 981 факт смерти казахстанцев, большинство из них - граждане старше 60 лет. Ранее в Минтруда уже отвечали на вопрос, планируется ли снизить пенсионный возраст в Казахстане. В ведомстве напомнили, что на данный момент, согласно закону, мужчины выходят на пенсию в 63 года, а женщины – в 59,5 лет.

Вместе с тем, законом предусмотрено повышение пенсионного возраста для женщин до 2027 года. Его будут увеличивать на полгода, пока он не достигнет 63 лет.

Закон, предусматривающий поэтапное повышение в течение 10 лет возраста выхода на пенсию для женщин с 58 до 63 лет, был принят в 2013 году при министре труда и соцзащиты Серике Абденове. Этим же документом был создан Единый накопительный пенсионный фонд.

К.ПФАЙФЕР

НОВЫЕ ПРАВИЛА

На онлайн-брифинге в СЦК замглавы казахстанского Антикора разъяснил новые нормы, внесенные в закон о противодействии коррупции - теперь на госслужбе среди подчиненных не может быть родственников, а следователям запрещено устраивать провокации передает газета «Алатау» со ссылкой на NUR.KZ.

Родственникам и
супругам запретят вместе
работать на госслужбе

Как пояснил замглавы АПК Олжас Бектенов, теперь госслужащий не может иметь в своем подчинении близких родственников, супругов или свойственников. «Вводится обязанность для лиц, являющихся кандидатами на госдолжность либо должность, связанную с выполнением государственных или приравненных к ним функций, в письменной форме уведомлять руководство организации о работающих в этой организации близких родственниках, супруге или свойственниках», - сообщил Бектенов.

Субъекты коррупции - это не только первые руководители По информации АПК, расширен круг должностных лиц квазигоссектора, являющихся субъектами коррупции. Теперь нести ответственность в случае коррупции будут не только первые руководители, но и работники, которые уполномочены на решение вопросов закупок и реализацию проектов, финансируемых из госбюджета и Нацфонда.

Речь идет о должностях не ниже руководителя подразделения - ранее к субъектам относились только первые руководители. «Руководители структурных подразделений могут принять незаконное, но выгодное для себя или третьих лиц решение, а также в силу своих должностных обязанностей имеют возможность не допустить участия работников вверенного подразделения в каких-либо коррупционных схемах», - пояснили в АПК. Кроме того, в Уголовный ко-

декс будет добавлена статья «Провокация к совершению преступления», которая будет охватывать не только взяточничество, но и любое другое преступление.

Провокацией преступления считаются противоправные действия должностного лица, осуществляющего оперативно-розыскную деятельность или досудебное расследование, склонение лица к совершению преступления с целью его последующего раскрытия и уголовного преследования или вымогательства.

Наказание будет зависеть от того, использовались ли при провокациях угрозы насилия, повреждения или уничтожения имущества и т.д. - за провокации грозит срок от 7 до 12 лет. Вопрос с подарками для госслужащих в Казахстане разрешили - разные кодексы рассматривали этот вопрос с разной допустимой стоимостью подарков. Теперь нормы гармонизировали и оставили лишь правило 2 МРП для подарков госслужащим - подарок на сумму до 2 МРП влечет административную ответственность, подарок на сумму более 2 МРП влечет уголовную ответственность.

Также закон о борьбе с коррупцией запрещает членам семей лиц, в отношении которых действуют антикоррупционные ограничения, получать материальные вознаграждения, подарки или услуги. Напомним, президент установил полный запрет на подарки госслужащим и членам их семей.

«ALATAU-AQPARAT»

Бейсенбі - Четверг, 15 қазан

 ҚАЗАҚСТАН	 КТК
06.05, 02.55 Д/ф «Дала өркениеті» 06.30, 17.00, 20.00, 00.00 Aqparat 07.00 «Tansholpan» 10.00, 18.00 Т/х «Келің әні» 12.00 «Niet» 13.35 «Жадігер» 14.00 Т/х «Ханзада» 15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2» 16.15 «Ауылдастар» 17.15 «Қызық екен» 20.30 «Ashyq alan» 22.30 Т/х «Фатмагүл» 00.35 «Ashyq alan» 01.30 «Niet» 03.20 «Аулдастар»	07.05 Кешкі жаңалықтар» 07.30 Т/х «Аталар сөзі» 08.30 Т/х «Қара теңіз» 09.00 «Новости» 10.30 «Розыск» 12.30 «Морские дьяволы.Север-ные рубежи» 15.00 «Через беды и печали» 17.00 Т/х «Өмір Сабағы» 18.00 Т/х «Кектен туған махаб-бат» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00 «Астарлы Ақиқат»ток-шоу 21.00 Вечерние новости 21.40 «Через беды и печали» 23.40 «Морские дьяволы. Се-верные рубежи» 01.30 «Розыск» 02.15 «Астарлы Ақиқат» 03.00, 04.10 «Кектен туған махаббат»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
09.15, 17.00 «Qalamaimyn»
10.20, 23.20 Т/х «Бақталас»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19»
13.10 Сериал «Чужое гнездо»
14.00 «Дети сестёр»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
16.10, 21.40 «Келінжан-2»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Народный контроль»
21.00 Итоги дня
22.30Т/х «Орындалмас Арман»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и Медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/х«Сүлеймен Сұлтан»
12.10, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
13.40 Vine Time
14.00 Новости
14.05 «Документальный фильм»
14.45 сериал «Брак по завеща-нию»
16.00 «Aitaym bag»
17.00 Т/х «Бұйымтай»
18.00 Т/х«Белгісіз жан»
20.00, 01.50 «Астана таймс»
00.40 Т/х «Таңдауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet» ғаламторға шолу
03.55 Сериал«Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикая-лары»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.05 Т/х «Когда зовёт сердце»
06.45, 03.50 «Той заказ»
07.15, 18.00, 02.25 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Мужское/женское»
12.00 «Қос лайк»
15.40 «На самом деле»
16.45 Х/ф «Формула мести»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «Главные новости»
20.50 Сериал «Пять минут тишины. Возвращение»
22.00, 01.40, 04.15 «П@ytina»
22.50 «Пять минут тишины. Воз-вращение»
00.50 «Белые волки»
05.00 «Ұшқалақ»

Жексенбі - Воскресенье, 18 қазан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Д/ф «Ұлттық арнада – ұмытылмас әндер»
07.15 М/ф «Ертемір»
07.55 «Сағындырған әндер-ай!»
09.00 «Атамекен»
09.00, 03.20 «Аулдастар»
10.00, 18.00 Т/х «Келің әні»
12.00 «Қымбат жандар»
12.25 М/ф «Күлтегін»
14.00 Т/х «Ханзада»
15.10 «Ғажайып өлке»
15.45 Тұсаукесер «Егіз лебіз»
20.00 «Арта»
20.50 «Жүзден жүйрік»
20.40 Тұсаукесер «Егіз лебіз»
22.30 Т/х «Фатмагүл»
23.25 «Konildi tarqylyar alany»
00.55«Арта»
01.45 «Қымбат жандар»
02.30 «Ғажайып өлке»

ХАБАР

06.00 «Отаным десем» концерт
07.50 «Самопознание»

Жұма - Пятница, 16 қазан

 ҚАЗАҚСТАН	 КТК
06.05 Д/ф «Дала өркениеті» 06.30, 17.00, 20.00, 00.30 Aqparat 07.00 «Tansholpan» 10.00, 18.00 Т/х «Келің әні» 12.00 «Niet» 13.35 «Иман өзегі» 14.00 Т/х «Ханзада» 15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2» 16.00 «Ауылдастар» 16.35 «Атамекен» 17.15 «Қымбат жандар» 20.30 «Ashyq alan» 22.30 Т/х «Фатмагүл» 00.00 «Parasat maidany» 01.05 «Ashyq alan» 01.55 «Niet» 03.20 «Аулдастар»	07.05 Кешкі жаңалықтар» 07.30 «Аталар сөзі» 08.30 Т/х «Қара Теңіз» 09.50 «Новости» 10.30 «Розыск» 12.30 «Морские дьяволы. Север-ные рубежи» 15.00 «Через беды и печали» 17.00 Т/х «Өмір Сабағы» 18.00 Т/х «Кектен туған махаббат» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00 «Дау-Дамайсыз» 20.35 «КТКweb» 21.00 Вечерние новости 21.40 «Горная болезнь» 01.10 «Розыск» 02.35 «Дау-дамайсыз» 03.00 «Кткweb» 03.20, 04.30 Т/х «Кектен туған махаббат»

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
09.15, 17.00 «Qalamaimyn»
10.20, 00.25 Т/х «Бақталас»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30, 20.40 «COVID-19»
13.10 Сериал «Чужое гнездо»
14.00 «Дети сестёр»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
16.10, 21.40 «Келінжан-2»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Народный контроль»
21.00 Итоги дня
21.30 «Орындалмас Арман»
01.00 Т/х «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.30 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и Медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.00, 21.00 Т/х«Сүлеймен Сұлтан»
12.10, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
13.40 Vine Time
14.00 Новости
14.00 «Информбюро»
07.50, 22.20 Сериал «Ганга»
10.00 «What's up?»
11.20, 21.10 Сериал «Консуль-тант. Лихие времена»
12.30 «Экстрасенсы детективы»
15.00 «Кел, татуласайық!»
18.00 Т/х«Белгісіз жан»
20.00, 01.50 «Астана таймс»
20.55 Loto 5/36
00.40 Т/х «Таңдауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet» ғаламторға шолу
03.55 Сериал «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикаялары»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той заказ»
07.00, 18.00, 02.35 «Басты жаңалықтар»
07.45 «Жұма уағызы»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Мужское/женское»
12.00 «Қос лайк»
15.35 «Давай поженимся»
16.30 «Непутёвы заметки»
16.45 «Жди меня» Казахстан
20.00 «Главные новости»
20.50 «Поле чудес»
20.10 Сериал «Аргентина»
23.00, 01.50, 04.15 «П@ytina»
22.50 «Аргентина»
05.00 «Ұшқалақ»

16.00 «Алдараспан»
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00 «Үздік әндер»
20.45 «Аялы алақан»
00.40 Х/ф «Батыл қадам»
04.20 «Не ври мне»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 04.15 Т/х «Граница»
07.00, 03.30 «Тамаша city»
07.55 «Ұшқалақ»
08.10 «Сенбілік жаңалықтар»
08.45 «Воскресные беседы»
09.00«Ультиматум»
13.20 «Ералаш»
13.40 «Три аккорда»
15.45 Х/ф «Московские тайны. Либерия»
18.00, 02.00 «Basty bagdarlama»
18.35, 02.30 «Әкемізге тұзақ»
20.00 «Аналитика»
20.55 Сериал «Этим пыльным летом»
22.00 «П@ytina»
23.00 «Этим пыльным летом»
02.50 «П@ytina+»

 ҚАЗАҚСТАН	 КТК
07.05 Кешкі жаңалықтар» 07.30 «Аталар сөзі» 08.30 Т/х «Қара Теңіз» 09.50 «Новости» 10.30 «Розыск» 12.30 «Морские дьяволы. Север-ные рубежи» 15.00 «Через беды и печали» 17.00 Т/х «Өмір Сабағы» 18.00 Т/х «Кектен туған махаббат» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00 «Дау-Дамайсыз» 20.35 «КТКweb» 21.00 Вечерние новости 21.40 «Горная болезнь» 01.10 «Розыск» 02.35 «Дау-дамайсыз» 03.00 «Кткweb» 03.20, 04.30 Т/х «Кектен туған махаббат»	07.05 Кешкі жаңалықтар» 07.30 «Аталар сөзі» 08.30 Т/х «Қара Теңіз» 09.50 «Новости» 10.30 «Розыск» 12.30 «Морские дьяволы. Север-ные рубежи» 15.00 «Через беды и печали» 17.00 Т/х «Өмір Сабағы» 18.00 Т/х «Кектен туған махаббат» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00 «Дау-Дамайсыз» 20.35 «КТКweb» 21.00 Вечерние новости 21.40 «Горная болезнь» 01.10 «Розыск» 02.35 «Дау-дамайсыз» 03.00 «Кткweb» 03.20, 04.30 Т/х «Кектен туған махаббат»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей эфир/
19.30 «Бүгін» /тікелей эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Желі КЗ»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00 «Ризамын»
06.20, 02.30 Алдараспан, Шана-шар, нысана әзілдері
06.45 «Информбюро»
07.50 Сериал «Ганга»
10.00 «What's Up?»
11.20, 21.00 Сериал «Консультант. Лихие времена»
12.30 «Экстрасенсы детективы»
15.00 «Кел, татуласайық!»
18.00 Сериал «Құхня»
20.00 «Информбюро»
00.15 «Кел, татуласайық!»
03.40 Ризмын
05.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.10 «Еленген есім»
07.10, 15.10, 21.20 Скetchком «Q-елі»
07.50, 22.25, 04.00 Т/х «Элиф»
09.00 Сериал «Тайны госпожи Кирсановой»
10.10 Сериал «Горячая точка»
12.30 Скetchком «Япырай»
13.00, 20.20 Сериал «Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 03.30 Т/х «Азулы Әулет»
16.15 Шоу «Удивительные люди»
18.50 «Дизель-шоу»
22.00 Т/х «Ата-Ана. Бала-Шаға»
23.25Х/ф «Белоснежка: Месть гномов»
02.00 Сериал «Слуга народа-3»
04.50 «Өз ойым»

КТК

07.05 «Ән мен әнші»
08.»0 «Кеңілді Отбасы»
09.00 «Сеяться разрешается»
10.10«Судьба по имени Лю-бовь»
14.30 «Бала дауысы»
16.45 «Месть на десерт»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Вторая молодость»
00.10 «Иная реальность»
00.50 «Министерство правды»
01.40 «Сауық-сайран»
02.40 «Аталар сөзі»
03.10, 04.00 «Керіпкел-2»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Криш 3» үнді фильмі
09.30 «Әсем әуен»
10.00 М/ф «Тобот»
10.30 «Әдебиет пен адамзат»
11.00 «Әсем әуен»
11.30 «Спасая жизни»
12.00 «Жүрек сөзі»
12.30 «Ауылдағы ағайын»
13.00 «Қателік»

Сенбі - Суббота, 17 қазан

 ҚАЗАҚСТАН	 КТК
06.05 Д/ф «Дала өркениеті» 06.30 «Ғасырлар үні» 07.00 «Aqparat» 07.30 М/ф «Дала ойындары» 08.35 «Aqsauyt» 09.00, 03.20 «Аулдастар» 10.00, 18.00 Т/х «Келің әні» 12.00 «Nur tiley» 12.50 «Күміс көмей» 13.40 «Атамекен» 14.00 Т/х «Ханзада» 15.10 К/ф «Тең-теңімен» 17.10 «Жарқын жүздесу» ток-шоу 20.00 «Masele» 20.40 «Егіз лебіз» 22.30, 23.15 Т/х «Фатмагүл» 23.00 «Егіз лебіз» 23.40 «Jaidarman» 01.20 «Masele» 02.00«Nur tiley» 02. 45 «Күміс көмей» 03.35 «Parasatmandy»	07.05 «КТК қоржынынан» 07.50 Т/х «Шатыр Астындағы екеу» 08.40 «Базар жоқ алаңы» 09.35 «КТКweb» 10.00 «Смеяться разрешается» 12.30 «Горная болезнь» 17.40 «Бала дауысы» 21.00 «Большие новости» 22.00 «Судьба по имени Любовь» 01.45 «Министерство правды» 02.30 К/ф «Өшпенділік» 03.30, 04.20 «Базар жоқ алаңы»

ХАБАР

06.00 «»Ду-думан»
07.10 «Сені ұмытқан жоқпын»
09.00 «Өзін-өзі тану»
09.10«Сквозь червоточину с Морганом Фрименом»
10.10 «Q-бренд»
10.20 «Варвара краса – длинная коса»
11.50 «Aitystar»
13.30, 23.20 Т/х «Көкжал»
14.30 «Иван Васильевич меняет профессию»
16.10 «Орындалмас Арман»
17.00 «Қазақконцерт әлемі: Бізге 60 жыл» концерті
20.10 «Отдел журналистских рас-следований»
21.00 Ақпарат арнасы «7 күн»
22.00 «Национальный интерес с ерланом Бекхожиным»
00.00 Профессиональный бокс.

АСТАНА

06.00, 03.35 «Ән мен әзіл»
06.30, 02.55 «Әзілстан» жасырын камера
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и Медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.00, 21.00 Т/х «Сүлеймен Сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
13.40 Vine Time
14.00 «1 минут» интеллектуалдық шоу
15.00 «Q-travel»
15.30 Х/ф «Батыл Қадам»
17.30 «Алдараспан»
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00 «Үздік әндер»
20.55 «Loto 6/49»
00.40 «Bas Times»
02.10 «Той жыры»
02.35 «KazNet» ғаламторға шолу
04.00 Сериал «Не ври мне»
05.35 «Шімән апаның хикаялары»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.00 Т/х «Граница»
07.00 «Тамаша city»
07.55, 04.55 «Ұшқалақ»
08.10 «Басты жаңалықтар»
09.00 Сериал «Аргентина»
13.10 «Фабрика грез»
13.20 «Ералаш»
13.40 «Клуб весёлых и находчи-вых»
15.45 Х/ф «Московские тайны. Проклятые мастера»
18.00 «Сенбілік жаңалықтар»
18.35 Шоу «Қызық лайв»
20.00 «Главная тема»
20.30 «Парламент онлайн»
20.55 Сериал «Ультиматум»

13.30 «Сильные духом»
14.00 «Тарих парақтары»
14.30 «Ұлт пен рух»
15.00 «Бременские музыканты» еrterici
16.00 «Әсем әуен»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 «Полицейская служба»
17.20 «Әсем әуен»
17.30 «Денсаулық»
18.00 «Спорт-тайм»
18.15 «Тарихи тұлғалар»
18.30 «Олжа»
19.05 «Ұлт құндылығы»
19.30 «Әкелердің өңгімесі»
20.15 «Абай-175»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.10 К/ф «Бас аспаз 2»
00.10 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00, 03.00 «Әзіл студио»
07.10 «Мы дома»
08.50 «What'sUp?»
10.00 «Готовим с Адель»
10.30 Х/ф «Викинги против при-шельцев»
11.00 М/ф «Артур и минипуты»

22.00 «П@ytina»
23.00 «Ультиматум»
01.00 «Титан»
02.40 «П@ytina+»

 КТК
07.05 «КТК қоржынынан» 07.50 Т/х «Шатыр Астындағы екеу» 08.40 «Базар жоқ алаңы» 09.35 «КТКweb» 10.00 «Смеяться разрешается» 12.30 «Горная болезнь» 17.40 «Бала дауысы» 21.00 «Большие новости» 22.00 «Судьба по имени Любовь» 01.45 «Министерство правды» 02.30 К/ф «Өшпенділік» 03.30, 04.20 «Базар жоқ алаңы»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 М/ф «Тобот»
10.30 «Спорт тайм»
11.00 «Болмыс»
12.00 «Әкелердің әңгімесі»
12.40 «Әсем әуен»
13.00 «Желі КЗ»
13.30 «Экореид»
14.00 «Олжа»
14.30 «Ұлт ұлағаты»
14.50 Телесериал «Бәрі де өкем жайлы»
17.00 «Полиция қызметі»
17.20 «Әсем әуен»
17.30 «Сильные духом»
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Қателік»
19.05 «Спасая жизни»
19.30 «Жүрек сөзі»
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Тарих парақтары»
21.30 Новости
22.00 «Криш 3» үнді фильмі
00.25 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00, 03.00 «Әзіл студио»
06.50 «Информбюро»
07.30 «Біз үйдеміз»
09.00 «Готовим с Адель»
09.30 «Битва экстрасенсов»
12.35 М/ф «Маша и Медведь»
13.30 «Мы дома»
15.25 М/ф «Реальная белка-2»
18.00 М/ф «Артур и война двух миров»
20.00 Х/ф «Викинги против при-шельцев»
22.40 Концерт «Шаншар жана багдарлама»
01.00 Алдараспан, Нысана, Шан-шар әзілдері
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00 «КТА лигасы»
08.30 «Тамаша city»
09.00 М/с «Фиксики»
09.50 Сериал « Анна детектив»
13.20 «Дизель шоу»
15.00 Скetchком «Япырай»
15.30 Т/х «Ата-Ана. Бала-Шаға»
17.00 Скetchком «Q-елі»
18.00 Т/х «12 күн»
20.45 Шоу «Удивительны люди»
23.25 Х/ф «Великолепная семёрка»
02.00 Сериал «Киберзащитники»
03.10 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
04.00 «Өз ойын»

13.30 «Біз үйдеміз»
15.25 М/с «Маша и Медведь»
16.45 М/ф «Артур и война двух миров»
19.00 М/ф «Три богатыря. На-следница престола»
21.00 «Экстрасенсы против детективов»
23.00 «Here?»
00.45 Х/ф «Все могут»
02.00 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00 Концерт «Сәлем, ұлы дала»
08.15 «Айнаонлайн»
09.00 «Юмор!Юмор!Юмор!»
10.30 Сериал «Три дороги»
15.00, 04.20 Д/ф«Игілек иелері»
15.30 «Ата-Ана. Бала-Шаға»
16.30 «Жалдамалы қалыңдық»
21.00 Х/ф «Хоббит: Битва пяти воинств»
00.00 Х/ф «Гоголь. Начало»
02.15 Скetchком «Япырай»
02.50 «Жалдамалы қалыңдық»
04.50 «Өз ойым»

ІС ЖҮРГІЗУ ТӘРТІБІ

Қазіргі уақытта азаматтық іс жүргізудің алға қойған мақсаттары мен міндеттерінің бірі сотта істі қараудың тиімділігін арттыру, уақытты үнемдеу болып табылады. 2016 жылы қабылданған Азаматтық процестік кодекстің өзгерістің бірі – оңайлатылған іс жүргізудің енгізілуі. Оңайлатылған іс жүргізу – азаматтық процестегі іс жүргізудің жаңа бір түрі, азаматтық процестің жаңа институты.

ай мерзімде оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарайды. Істерді оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарау мерзімі ұзартылуға жатпайды. Қаралған істер бойынша істі қарауға берілген бір ай мерзім сақталған. Өрбір істі мұндай тәртіппен қараудағы негізгі мақсат – іс бойынша тараптарды сот отырысына шақырмай, сот отырысын өткізбей, олардың алдын ала ұсынған дәлелдемелерін судьяның жеке, ішкі пайымын басшылыққа ала отырып шешім қабылдауына мүмкіндік туғызу. Ең бастысы судья бапқа сәйкес, қос тарапқа заңнаманы барынша түсіндіріп, жауапкердің өзі негіздейтін құжаттар мен дәлелдемелерді беруі үшін мерзім белгілейді. Пікірді, дәлелдемелерді және өзге де құжаттарды ұсыну үшін сот белгілеген мерзімдер өткеннен кейін тараптарды шақырмай-ақ, істі оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарайды. Сот шешімді қабылдаған кезде тараптардың ұсынған түсініктеме, қарсылық және дәлелдемелерін басшылыққа алады. Бір айта кетерлігі, істі оңайлатылған іс жүргізу тәртібімен қарау барысында хаттама жүргізілмейді және істерді оңайлатылған (жазбаша) іс жүргізу тәртібімен қарау мерзімі ұзартылуға жатпайды.

Самал ҚАЛИМОЛДИНОВА,
Талдықорған қалалық сотының судьясы.

Сот отырысы хатшысының жұмысы күрделі, көп салалы, сөйте тұра қызықты да. Сот процесінде хатшы жүріп жатқан істің барысын, сот процесіне қатысушылардың айтқан сөздерін хаттамаға түсіріп қана отыратын сияқты. Алайда, сот процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, іс бойынша өзіндік айғақ саналатын сот құжаттарының, сот отырысы хаттамасының дұрыс, нақты, сауатты толтырылуы осы хатшыға байланысты.

СОТ ОТЫРЫСЫНЫҢ ХАТШЫСЫ

Хатшы, сонымен қатар, тараптардың сот отырысына келуін қамтамасыз етіп, азаматтық және қылмыстық істерді рәсімдеп, сот актілері мен басқа да құжаттарды іс жүргізу нұсқаулығына сәйкес сатыларға жолдайды. Соттың жұмысы мен беделі көп ретте сот отырысы хатшысының жұмысты дұрыс ұйымдастыра білуіне, жауапкершілігіне, біліктілігі мен ұқыптылығына байланысты.

Талдықорған қалалық сотында азаматтық және қылмыстық істер қаралады. Қаралатын істердің саны Алматы облысының басқа аудандық және оған теңестірілген соттармен салыстырғанда анағұрлым көп және күрделі істер санатына жатады. Соған байланысты, соттың хатшылары азаматтық және қылмыстық істерін жүргізуді, азаматтық кодекс, азаматтық процестік кодекс, қылмыстық, қылмыстық процестік кодекс және тағы басқа салаларға қатысты заңдарды неғұрлым терең игеруге зор мүмкіндік алып, өздерінің кәсіби және зияткерлік деңгейін жетілдіреді. Сот процестеріне қатысып, білікті заңгерлердің жұмыс тәсіліне қанығып, іс материалдарымен танысып жүрген маман қаралған даулар бойынша өзіндік талдау

жасап, өзінше ой түйеді.Талапкер мен жауапкердің тарапынан екі бөлек мүддені қорғаған тәжірибелі заңгерлердің дауды өз пайдасына шешу үшін жасайтын түрлі айла-шарғыларына куә болудың өзі бір қызық.

Алматы облысы Талдықорған қалалық сотында іс жүргізулер жаңадан енгізілген «Төрелік» бағдарламасы арқылы жүзеге асырылып келеді. Кіріс-шығыс хат-хабарларын тіркеу, талап-арыздар мен қылмыстық істерді есепке алу, статистикалық есептер жүргізу бойынша компьютерлік бағдарлама енгізіліп, игерілді. Бұл соттың жұмысын едәуір жеңілдетіп, тіркеу журналдары мен түрлі тапсырма қағаздарын азайтты. Бұл «Төрелік» бағдарламасы кейінде жетілдіріліп, толықтырылып отырды. Қазір әр маманның осы «Төрелік» бағдарламасы арқылы жұмыс істеуінің арқасында көп жеңілдіктерге қол жетті. Әр маман есептік статистикалық мәліметтерді өз бетінше, дер кезінде толтырып, істер бойынша тапсырмалардың орындалу барысы мен мерзімін қадағалап отыра алады.

Лязат ОРЫНБЕКОВА,
Талдықорған
қалалық сотының бас
маманы-сот отырысының
хатшысы.

ҚҰЛАҚҚАҒЫС

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНЫҢ МӘДЕНИЕТ, АРХИВТЕР ЖӘНЕ ҚҰЖАТТАМА БАСҚАРМАСЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ ІСТЕРІ АГЕНТТІГІНІҢ АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ДЕПАРТАМЕНТІМЕН БІРЛЕСЕ ТЕЗЕК ТӨРЕНІҢ 200 ЖЫЛДЫҒЫНА ЖӘНЕ РЕПРЕССИЯ ҚҰРБАНЫ ҚҰДИЯРХАН ТЕЗЕКОВТЫҢ 150 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН ЖАЗБА АҚЫНДАР АРАСЫНДА ОБЛЫСТЫҚ МҮШӘЙРА ҰЙЫМДАСТЫРАДЫ. БҰЛ ШАРА «РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ» БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ӨТКІЗІЛІП ОТЫР. МҮШӘЙРА ҚОРЫТЫНДЫСЫН ШЫҒАРУ, ЖЕҢІМПАЗДАРДЫ МАРАПАТТАУ 2020 ЖЫЛҒЫ ҚАРАША АЙЫНДА ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНДА НАҚТЫ МЕКЕН-ЖАЙЫН АЛДЫН-АЛА КЕЛІСУ АРҚЫЛЫ ӨТКІЗІЛЕДІ. ЖЕҢІМПАЗДАР БАҒАЛЫ СЫЙЛЫҚТАРМЕН МАРАПАТТАЛАДЫ.

Тезек Төренің 200 жылдығына және репрессия құрбаны Құдиярхан Тезековтың 150 жылдығына арналған облыстың жазба ақындар мүшәйрасының ЕРЕЖЕСІ

Мүшәйраның мақсаты:

• Тезек Төренің 200 жылдығына және репрессия құрбаны Қ.Тезековтың 150 жылдығына өнегелі өмір жолын кеңінен насихаттау, олардың ұлт үшін жасаған еңбектерін, шығармашылығын, қоғамдағы жарқын істерін поэзияның өрнекті тілімен насихаттау, сол арқылы жастарды еңбекке құлшындыру, олардың санасында қазақстандық патриотизм сезімдерін қалыптастыру;

• Ел арасында да-рынды ақындарды іздеу, шығармашылықтарына қолдау көрсету, шығармашылық ізденісіне дәнекер болу.

Мүшәйра тақырыбы:

1.Тезек Төреге және репрессия құрбаны Құдиярхан Тезековқа арнау
2.(1 өлең – 10-12 шумаққа дейін, поэма – 50 шумаққа дейін).

Мүшәйраны ұйымдастыру:

Мүшәйра ашық түрде өткізіледі. Өлең-жырлар 2020 жылғы қазан айының 01 мен 30 аралығында

қабылданады. Ақындардың жасы 18 – 63 жас аралығындағы Алматы облысында тұратын, қызмет істейтін жандар болуы керек.

Мүшәйраның шарттары:

Байқауға келіп түскен өлеңдер тәуелсіз сарапшылардың талқылауына ұсынылатын болады. Сұрыптаудан өткен өлеңдерге сарапшылар тиісті бағасын беру арқылы жеңімпаздар анықталады.

Марапаттау сәтінде жүлделі орындарға ие болған арнау авторлары шақырылады және өз шығармаларын жатқа оқуларына мүмкіндік болады.

Үздік өлеңдер 2021 жылы шығатын Тезек Төре мен Құдиярханға арналған жинақ кітапқа енгізілетін болады. Шығарманың электронды нұсқасы 14 ариппен және міндетті түрде фотосурет өткізілуі керек.

Төмендегі почтаға қатысушы мынандай мәлімет жолдауы қажет:

1. Жеке куәлік көшірмесі
2. Арнау бір данасы

3. Қызмет жасайтын мекемесінен жұмыс жасайтыны туралы анықтама (қызметтік тізім).

4. 10 x 15 фотосурет;

5. Арнау авторы өзі туралы толық мәліметті қосымшадағы өтінімде (қосымша 1) көрсетуі керек.

Жұлдегерлерді марапаттау:

Бірінші жүлде – 1

Екінші жүлде – 1

Үшінші жүлде - 1

Ынталандыру жүлдесі – 5

Қазылар алқасы жүлделі орынды бермеуге немесе жүлдені екі ақынға бөліп беруге құқылы.

Ұсыныс пен құжаттарды 2020 жылдың 1 қарашасына дейін ұйымдастыру комитетіне төменде көрсетілген мекен-жайға жолдау қажет.

Алматы облыстық халық шығармашылығы орталығы

Талдықорған қаласы, F.Орманов көшесі № 61

Байланыс телефондары: 8(7282) 24-41-61; 32-45-28; Факс: 24-34-07.

Электронды пошта: aocnt123@mail.ru

Оқушы ойы

АДАМЗАТТЫ БОЛАШАҚТА не күтіп тұр?

Адам баласы уақыт өткен сайын эволюциялық жолмен дамып келеді. Өркениет көшінің озық технологиямен өркендегені соншалық, «адамзатты болашақта не күтіп тұр?» деген сұраққа ойлана бастадым.

Үшінші сыныпта оқығанымда ұялы телефоннан алғаш рет диктофонды көріп таңқалғанмын. Адамның дауысы, басқа да жерлерге сол күйінде жазылатыны мен үшін ақылға сиымсыз болып көрінген. Жасымның кішілігі ме, өзімнің қараңғылығым ба, әйтеуір ғылымның ең үздік жетістігі осы шығар деген ойда болдым. Ол уақыттан бері ғылым мен техниканың қалай дамығанына өзіміз де куәміз. Мәселен, ағылшын ғалымы Джон Уоткинс 1900 жылы: «100 жылдан кейін бөлменің бұрышына орнатылатын шағын құрылғы арқылы нүктені басып, температураны өзгертіп отыруға болады. Реттегіш нүкте үйді жылытады немесе басқа нүктені басып суытуға болатындай мүмкіндік береді» – деген. Джон Уоткинс мұның қандай құрылғы болатынына көзін жеткізе алмаған. Бірақ, оның кондиционер екенін бірден-ақ білеміз. Жаз болсын, мейлі қыс болсын белгілі бөлменің температурасын әп сәтте өзгертуімізге болады. Сол себептен де түрлі жаңалықтарға таң қалатындай заман емес. Менің ойымша, болашақта роботтар адамдарды алмастырады. Алғашқы роботтар адамның қозғалысы мен сырт пішінін ғана қайталаса, қазіргі таңда олар ойын-сауық, мақсаттарында пайдаланылды. Қазіргі кезде тұрмыстағы көптеген қызметті атқаратын, қадағалайтын мүгедектер мен сәбилерге көмекші, көңілін аулайтын роботтар жасалынды, интеллектуалдық роботтар да пайда бола бастады.

Мысалы, робот-журналисттер. Робот-журналистер қазірдің өзінде батыстың көптеген ірі басылымында жұмыс істейді. Олар, әсіресе қаржы, спорт салаларында статистикалық

деректердің үлкен көлемін жедел өңдеу үшін қажет. Кейбір жағдайда, роботтар журналистерге материалды жинауға көмектеседі және қызықты деректерді қарастырады.

Жалпы роботтарды пайдалану журналистикаға үлкен көмек. Алайда робот-журналист тез және көлемді жаза алғанымен терең әрі жүйелі талдау жасай алмайды, материалдардың сапасы төмендеуі мүмкін деп ойлаймын және роботтың көмегімен жазылған мақаланың рейтингі әлдеқайда төмен. Сол себептен де оқырмандар робот-журналисттер жазған мақаланы оқиды деп ойламаймын. Мүмкін, оқырман роботқа айналса ғана аудитория оларға сенетін шығар деген ой келеді.

Медиктерді үйрететін роботтар. Роботтардың қажеттілігі медицина саласында да айқын көріне бастады. Көптеген дәрігер робот түріндегі науқастар арқылы арнайы жаттығулар жасайды екен. Себебі, кейбір медициналық роботтардың бойы да, жүзі де көдімгі адамға ұқсайды.

Полицияны жаттықтыратын роботтар. Полиция жаттығу кезінде бұндай роботтарға оқ ата алады. Сол себепті, құрышпен қапталған бұл роботтар нағыз қару қолданылатын жаттығу кезінде нақты нысан ретінде пайдаланылады.

Сол себепті де, цифрлық дәуірдегі енген өзгерістер адам баласының ақылына сыймайтын дүниелерден бастап, таңғажайып жаңалықтарға жол ашуы мүмкін.

Дильназ ОРАЛБЕКОВА,
Талдықорған қаласындағы
№9 орта мектептің 11 сынып оқушысы.

Бұл жолжазба осыдан ширек ғасыр бұрын бүкіл адамзат атаулы бас қосқан Ұлы Абайдың, 150 жылдық мерейтойына арналып жазылып еді. Өткенді еске түсіру- болашағымыздың бастауы. Ғұлама ойшыл ақынның рухына арналып елімізде қолға алынған игі шаралар осының айғағы.

БАСЫН ИШІ АДАМЗАТ

Әлем көз тіккен Ұлы Абайдың мерей- тойына қатысу адамзат атаулының асқақ арманына айналғаны ақиқат. Салтанатты думанның боларынан хабардар жандар осыдан үш-төрт жыл бұрын-ақ атын даяр- лап, көшін қомдаған. Ертеңін ойлап, ерте- рек қимылдағандардың қатарына бізде қо сылдық.

Абай тойына беттеген көш керуеннің бас-аяғына көз жетпейді. Қыз Жібек жырындағыдай жетекке алған түйесі, қоңыраулы күймесі, жорғаға мініп, жайқалған қыз-жігіттері жоқ демесеңіз, бүгінгінің темір тұлпарымен тізбектеле жылжыған көш көрінісінің сәні де бұрынғыдан кем емес. Алакөлдің тұсына барғанда біраз дамылдаған талдықорғандықтардың қатарына Ал- маты, Шымкент, Жамбыл, Қызылорда облыстарының салтанатты шеруі қосылды. Сап түзеген жүздеген машина сырнай- латып Семей жеріне қарай жылжығанда жанына жылылық ұяламаған, жүректері тебіренбеген жан жоқ шығар, сірә... Араға қона жеткен қонақтарын «Қарауылтөбе» баурайы себелеген жазғы жаңбырымен қарсы алды. Көңілдері көтеріңкі жұрт мұны Алланың нұры деп бағалады. Белгіленген жерге шаңырақ көтеріліп, керегелер керіліп жатты. Көп ұзамай қатарласа қоныстанған ақ шаңқан үйлер көсіліп жатқан кең жазықтың көркіне айналды. Ертерек келіп ен даланың «қожасы» атана бастаған Семей, Торғай, Қостанай, Павлодар, Ақмола, Қарағанды, жезқазғандықтар жаңбырлата келген көршілеріне көмек қолын созып, соңын ала ерулікке шақыра бастады. Үлкен тойдың баста- луына аптаға жуық мерзім бар еді. Әр облыс өз жобасымен тұрғызған киіз үйлі қалашықтардың сыртқы және ішкі көріністерін тамашалаған сайын дәп бір ертегі әлемінде жүргендей сезінесіз. Киіз үйлерді бір-біріне жалғастырған үш-төрт бөлмелі, екі қабатты қонақүйлер, шет елдік ағайындарды жайғастыратын сәнді сарайлар, хан шатыры... Алтыбақан, ақсүйек ойнау, ақындар айтысы, әуенді ән, күмбірлеген күй, мың бұралған би де осында.

Әр қалашықтың кірер қақпасына таясаңыз сол өңірдің бетке ұстар аза- маттары нөкерін ертіп алдыңыздан шығады. Торғайлықтарды белгілі айтыс- кер ақын – Қонысбай, жезқазғандықтарды жыршы – Шынболат бастап келіпті. Ау- дандарды қоспағанда Талдықорған қаласының өзі он үй тікті. Көшті ба- стап келушілердің қатарында сол кездегі қала әкімінің орынбасары Зура Дүйсенқызы, қала әкімшілігінің бас маманы Салтанат Дәулетханқызы, бас сәулетші Талғат Жортанұлы, жастар комитетінің жетекшісі Ғабит Тұрсынбайұлы, «Береке» акционерлік қоғамының президенті Әскербек Сәрсенбайұлы бар. Мұхтар Әуезов бастаған бір топ ақын- жазушы жүзге таяған Жамбыл атамyzдың көңілін сұрай барыпты. Сөз арасында біреуі: «Абай қандай ақын?» деп сұраса керек. «Кім айтты саған, Абай ақын емес» депті сонда Жамбыл. Отырғандардың бәрі аң-таң. Қоштасу сәтінде: «Жәке, Абай- ды ақын емес деуіңізге түсінбедік?... » дейді әлгі жігіт ренішті кейіппен. «Е-е-е... Бәрінде сөз төркінін түсінбедіндер,

байқаймын. Абай ақын емес, ақындардың пайғамбары!» деп жауап қайтарыпты Жам- был бабамыз.

– Ой, Түке, ұмытпай айта жүретін әңгіме екен түсінер адамға... Ұлы ақынға бер- ген Жамбыл атамyzдың лайықты бағасы ғой!... – деп Талғат қошемет көрсетіп жа- тыр. – Мына «Қарауылтөбенің» ұшар басына Абай атамyz талай рет шығып, толғанбауы мүмкін емес. Біз де көтеріліп көрсек қайтеді?...

– Өте дұрыс ұсыныс. Мен дайынмын... Әскербектің демеу сөзімен жігер- ленгендер белді бекем буына жоғары жылжыдық. Қияға күнде көтеріле бермейтін қалалықтарға қыран бүркіт қонақтайтын тік шоқыға шығу оңайға түскен жоқ. Өкпеміз өшіп, тізіміз дірілдей бастаған тұста өркештене тізілген тастарға өрмелеп, ұшар басына жете жығылғанбыз.

– Алла, мына биікке Абай атамyz да ойланып барып шыққан шығар, - деп Ғабит

дегенбіз. Жоқ, даралау тұрған қақпа тастың үстіне шыққан ол шынымен-ақ шырқап бергені. Жанға жайлы қоңыр дауыс ән ырғағына қарай шарықтап, бірте- бірте аспан көкжиегіне биіктеп бара жат- ты. Кәсіпқой әншілердей құшағын кеңге жайған біртоға жуас жігіттің осыншама дарын иесі екендігін бұрын кім байқаған. Жерлестеріне сан қырлы сәулет өнерімен белгілі азаматтың тағы бір қырын таныдық. Қошеметпен қол соғып жатырмыз.

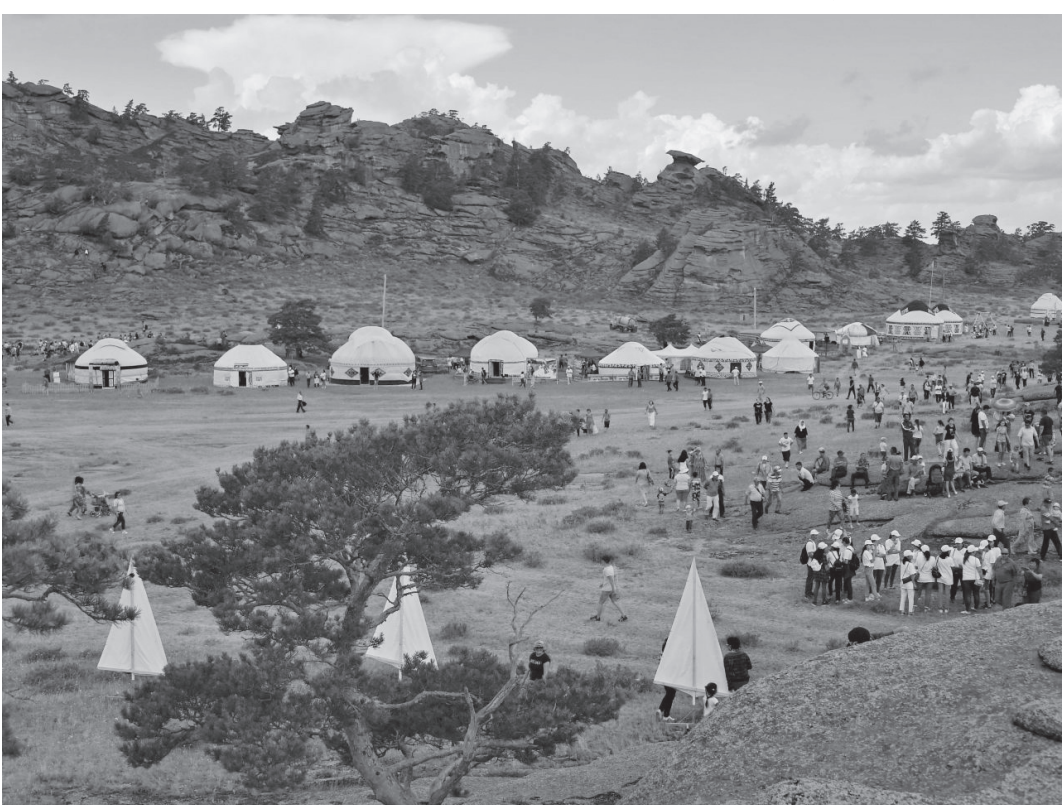
– «Өнді сүйсең менше сүй» деген Абай атамyzдың өсиетіне адалдығымды білдіріп жатқаным ғой, әйтеуір... –деп байсалдылық байқатады.

– Мынаны білгенде филармониядан әнші әкеліп қажеті жоқ еді...

– Кешке қонақтардың алдына шығарамыз...

Жігіттер бірінен кейін бірі іліп әкетті.

– Мен биіктен ғана шырқайтын әншімін. Етекке түскесін жұмған аузымды аштыра

алмайсыңдар, – дейді сықылықтай күлген Талғат.

Тұсауа төбеден түстік. Ертеңгісін зұлмат заман құрбандары Еңлік- Кебек кесенесіне, олар тығылған Тас үңгірге, «Жидебайдағы» мұражайға, елді елендеткен Күмбез кешеніне, «Ақшоқыдағы» Құнанбай қажы әулетінің зиратына барып тағзым жасау жоспары тұрды.

Абай ауданының орталығы – Қарауылдан (Семей қаласына қарай) 60 шақырымдай жерде таудың тасы- мен қоршалған үлкен зират тұр. Осында Абайдың әкесі – Құнанбай қажы, сүйікті ұлдары - Әбдірахман мен Мағауия, Мұхтар Омарханұлының бабасы - Әуез және қажының басқа да танымал ұрпақтары жатыр. Кеңес империясы кезінде Құнанбай шонжардың тұқымы, қатыгез, қайырымсыз тұлға ретінде насихатталып, әдебиетімізде жағымсыз кейіпкер санатын- да көрініс бергені баршаға аян. Абайдай ұл туғызған, балаларының бәрін білім нәрімен сусындатқан, Меккеге қажылыққа барған

сапарында мұсылман қауымы ат басын тірейтін қонақ үй салдырған, Қарқаралыдан мешіт тұрғызған қазақтың бір туар ұлының қисынсыз қараланғандығын енді ғана ұғынудамыз. Қазақты әлемге танытқан «Абай жолын» оқып өстік. Кеңес дәуірінің кісенін киген әдебиетіміздің алыбы Мұхтар Әуезовтің көзі тірі болып, қасиетті кітабын қайта жазар болса ұлы томның кіріспесін Құнанбайды дәріптеуден бастар ма еді, кім білсін. Белгілі әдебиеттанушы, жа- зушы Бейбіт Сапаралының «Құнанбай қажы» атты зерттеу кітабын оқығанда осындай ой жетелейді. Болашақтың қамын жеген қасиетті қажының, содан тараған тағылымды ұрпақтардың мәңгілікке тыныстаған мекені әлі күнге дейін елеусіздеу тас қорғанда жатуы кешегінің салқыны ма дейсің. Ел тәуелсіздік алған тұста тас қорғанның да көк тірер күмбезге айналар жөні бар еді-ау деген арман көкейіңе кептеледі. Көрсетілер құрмет кемеңгер әкеден басталып, ұлағатты ұлына деген ізгі ілтипатпен жалғасып жатса қандай жарасар еді, шіркін.

Бұл өлке тұнып тұрған тарих қой. Қажы әулеті жатқан жерден қайтарда ескілік бұғауына ілініп, жарық дүниемен ертерек қоштасқан қос ғашықты қойнына алған сұр төбеге ат басын тірейсіз. Сүйген жүректер соғуын тоқтатқаннан бері ғасырлар өткенімен халқы боздақтарын ұмытқан жоқ. Шөкәрім шығармасы арқылы жыр болып таралды, Мұхтар драматургиясы арқылы әлем сахнасы- на көтерілді. Отау тіккен екі жас алды- мен осындағы махаббат ескерткішіне келіп гүл шоғын қояды. Алладан мұндай зұлымдықтың қайталанбауын тілейді.

Қарауылға апаратын үлкен жолдан сәл қиыстау тау қойнауында Еңлік пен Кебектің көзі тірісінде тығылған үңгір әлі бар. Бастарына бостандық алуды аңсаған екі жастың пана тұтқан орны. Алғашқы сәбилері де осында дүние есігін ашқан деседі. Тас үңгірге тығылған сүйіктісі мен нәрестесін аң, құс етімен қоректендірген Кебекке жанашыр ха- баршы келіп: «Сендерді өлім жазасына кесті. Қашыңдар?!» дегенде: «Өзім жау- дан қорғаған қайран өлім тас үңгірін де артық көріп, өлімге қиса қайда барып паналамақпын. Шығарған үкімдеріне әзірмін» деген екен. Ат құйрығына байла- нып, қатыгездікпен өлтірілген қос ғашықты жерлегенде, соңғы тілектері бойынша аман қалдырылған құндақтаулы жетім қас қарайғанға дейін мола түбінде шырылдап жылап жатыпты деген де аңыз бар. Қалай болғанда да өлімге қайықпай қарсы тұрған қос ғашыққа аз кун пана болған тас үңгір «махаббат мекені» ретінде тарихқа кіргені шындық.

Мүмкіндігі барларға ел аралап, жер көргенге не жетсін. Үш күндік сапар- да көрген қызғылықты оқиғалардың бұл айтқанымыз кейбір үзінділері ғана. Қалам алғандағы мақсат есте сақталған әсерлі сәттердегі ой-арманды сөз қадірін түсінер оқырмандармен бөлісу. Бірі аға, бірі іні, бірі құрдас сапарлас азаматтардың біразы ортамызда жоқ. Бар азаматтардың бәрі бірдей бас қосып, сол бір шуақты күндер қаз-қалпында қайталана қоймасы да анық. Ақ тілек, жақсылыққа толы жайдары жүздесулер, сәтті сапарлар аяқталмасыншы?!...

Тұрлыхан КӨРІМ

СУДЕБНАЯ СИСТЕМА

ПОРЯДОК ОБРАЩЕНИЯ В СУД
С ИСКОВЫМ ЗАЯВЛЕНИЕМ

СОБЛЮДЕНИЕ НАДЛЕЖАЩЕЙ ФОРМЫ ИСКОВОГО ЗАЯВЛЕНИЯ - ОДНО ИЗ ВАЖНЫХ УСЛОВИЙ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ПРАВА НА ПРЕДЪЯВЛЕНИЕ ИСКА. ИСКОВОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ ПОДАЕТСЯ ОБЯЗАТЕЛЬНО В ПИСЬМЕННОМ ВИДЕ И ДОЛЖНО СОДЕРЖАТЬ ОПРЕДЕЛЕННЫЕ РЕКВИЗИТЫ, УКАЗАННЫЕ В СТАТЬЕ 150 ГРАЖДАНСКОГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО КОДЕКСА РК.

Наряду с тем, что в исковом заявлении должны содержаться общие для всех категорий дел сведения, его содержание должно отражать специфику спора, подлежащего разрешению. В нем, независимо от характера спора, должно быть указано наименование суда, в который подается исковое заявление, а затем обозначены все необходимые сведения об истце (ф.и.о., место регистрации и фактического проживания, телефон, а, в необходимых случаях - год рождения). Такие же сведения должны содержаться и об ответчике.

Если же одной из сторон является организация, то, помимо точного наименования в соответствии с зарегистрированным уставом, должно быть указано и место её нахождения.

Необходимо четко указать обстоятельства, на которых истец основывает свое исковое требование к ответчику, а также доказательства, подтверждающие обстоятельства, изложенные истцом в обоснование своих требований.

Важное значение имеет точное изложение того материально-правового требования истца к ответчику, которое составляет предмет иска. Исковое требование определяется характером спорного правоотношения, из которого вытекает требование истца. По существу просьба истца, реализованная в виде этого требования, и составляет просительный пункт искового заявления. От того, насколько четко и юридически грамотно сформулировано исковое требование, зависит и уяснение позиции, занимаемой истцом.

В связи с этим закон подчеркивает,

что истец в исковом заявлении должен указать, в чем заключается нарушение или угроза нарушения прав, свобод и законных интересов истца и его требования.

В исковом заявлении могут содержаться сведения о номерах телефонов, факсов, адреса электронной почты истца, его представителя, ответчика, иные сведения, имеющие значение для рассмотрения и разрешения дела, а также излагаться ходатайства истца.

Такие ходатайства могут носить разнообразный характер и касаться, в первую очередь, его просьб, связанных с собиранием доказательств, вызовом свидетелей, назначением экспертизы, разрешением вопросов об обеспечении иска, привлечением в процесс других участников процесса.

Жандос КАЙЫРКЕНОВ,
главный специалист-секретарь судебного заседания Талдыкорганского городского суда.

ГЕНДЕРНАЯ ПОЛИТИКА

ПРИНЦИПЫ РАВНЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ

Концептуальной базой гендерной политики в Казахстане является Концепция государственной политики улучшения положения женщин. Концепция определяет основные принципы, приоритеты и задачи гендерной политики в Казахстане. К задачам гендерной политики в Казахстане относятся: достижение сбалансированного участия женщин и мужчин во властных структурах; обеспечение равных возможностей для экономической независимости, развития своего бизнеса и продвижения по службе; создание условий для равного осуществления прав и обязанностей в семье; свобода от насилия по признаку пола. Концепция гендерной политики в Республике Казахстан рассчитана на современный период, а также на долгосрочную перспективу (до 2030 г.).

Основные принципы гендерной политики в нашей стране устанавливают равные права мужчин и женщин, что гарантировано Конституцией РК. Задачи гендерной политики достижение сбалансированного участия мужчин и женщин во властных структурах, обеспечение равных возможностей для экономической независимости, развития своего бизнеса и продвижения по службе, создание условий для равного осуществления прав и обязанностей в семье. Однако законодательного оформления принципов равных возможностей для обоих полов недостаточно, что бы преодолеть исторически сложившиеся стереотипы о женском участии в политике, которые укрепились в гражданских институтах общества и положение современных женщин

противоречиво, что проявляется в ее социальной экономической и политической активности, а так же в дальнейшем развитии институтах семьи.

В Казахстане женщины, можно сказать составляют больше половины населения, их положение, роль и статус имеют важное значение в обществе, поэтому вопросы гендерного равенства отнесены к числу важных социальных проблем не только в Казахстане, но и во всем мире. За годы независимости в Казахстане было проведено множество конференций и заседаний посвященных именно проблемам гендерного неравенства. Согласно мировому опыту женщины вносят особый вклад в общественную жизнь. Так же приоритетной задачей должно быть широкое гендерное просвещение политической элиты по вопросам участия женщин в политических процессах, осмысление и постановка гендерных проблем, а так же разработка методов решения этих проблем по мировому опыту.

В целом следует отметить, что одним из важных направлений современной политике по обеспечению гендерного равенства является демократизация политической системы. Социально-экономическое трансформация нашего общества требует от государства формирования политике, в большей степени учитывающей вектор изменений в международной политике гендерного равенства.

Анар ТОХТЫБАКИЕВА,
судья Талдыкорганского городского суда.

НОВОСТИ

ЗАСЕДАНИЯ МЕЖВЕДОМСТВЕННОЙ КОМИССИИ

Состоялось заседание МВК по вопросам соблюдения санитарных норм в общеобразовательных школах, сообщает zakon.kz.

На заседании Межведомственной комиссии под председательством заместителя Премьер-Министра РК Ералы Тугжанова обсуждались вопросы соблюдения санитарных норм в общеобразовательных школах страны.

В своем выступлении вице-министр здравоохранения — главный государственный санитарный врач РК Ерлан Киясов доложил итоги мониторинга проверок школ с начало учебного года. В своем докладе он отметил, что из 697 школ в 134 выявлены нарушения санитарных норм. При этом, основная часть нарушений выявлены в сельских школах.

Во время проверок в многих школах отсутствовали специализированные урны для сбора и утилизации использованных средств индивидуальной защиты и указатели соблюдения дистанции при передвижении внутри школы. Также выявлены факты несоблюдения персоналом масочного режима.

К примеру, в школах № 46 г. Уральска, СШ № 55 г. Нур-Султан и Бишкульской СШ № 2 Северо-Казахстанской области, в школах им. Хайдарова в с. Жанатлек и Уынбулакской средней школе Баянаульского района Павлодарской области не проводилась термометрия учителей и учеников.

Также, в 33 школах отсутствовали и представлены в недостаточном количестве санитары.

Не укомплектованы медицинскими работниками две школы Акмолинской области (СШ № 5 г. Макинск и СШ № 1 г. Щучинск), частные школы «Жайсан бала» и «Zere» в городе Актау Мангистауской области.

В г. Алматы, Актобинской, Акмолинской, Восточно-Казахстанской, Западно-Казахстанской, Костанайской и в Мангистауской областях в 29 школах отсутствуют бактерицидные лампы (кварцевых).

В 15 школах нет у входа разметки дистанцирования (г. Нур-Султан, Алматы, Акмолинской, Павлодарской, Жамбылской, Мангистауской, СКО и Карагандинской областях).

В Костанайской области выявлен ряд нарушений по наличию бактерицидных ламп и дезинфекционных ковриков: в девяти школах Карабалыкского района, в четырех школах района им. Майлина и в 11 школах Алтынсаринского района.

По итогам заседания заместитель Премьер-Министра поручил Акимам принять меры по устранению нарушений.

Оценка состояния готовности школ будет учтена при принятии решения о возобновлении деятельности школ во второй учебной четверти.

Необходимо отметить, что с 5 октября текущего года повсеместно началась проверка общеобразовательных школ по особому порядку.

ПОСЕТИЛА КОЛОНИИ Г.АЛМАТЫ И АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Уполномоченный по правам человека Эльвира Азимова изучила медицинское обеспечение и трудоустройство осужденных. В ходе рабочей поездки в учреждения УИС города Алматы и Алматинской области Уполномоченный по правам человека Эльвира Азимова в сопровождении председателя КУИС Жаната Ешмагамбетова осуществили обход всех помещений, в частности медицинских частей и производственных зон, передает Polisia.kz.

Как отметила Эльвира Азимова, несмотря на то, что в учреждения прибывают лица осужденные, они остаются гражданами Республики Казахстан.

«Они отбывают наказания за преступления, по которым были признаны виновными, но они не лишены других прав, гарантированные законодательством страны. Мы планируем посетить такие же учреждения в других регионах. Цель — посмотреть насколько эффективно работает система медицинского обслуживания осужденных», — подчеркнула она.

Кроме того, немаловажным вопросом является — трудоустройство с созданием дополнительных рабочих мест для лиц, находящихся в местах лишения свободы. Глава КУИС особо подчеркнул, что этот вопрос находится на особом контроле.

«Обеспечение трудом осужденных является приоритетной задачей. Ведь это способствует их ресоциализации и благоприятно влияет на процесс исправления осужденных, в результате чего они намного реже нарушают установленный порядок отбывания наказания. Зарабатывая деньги, они помогают семьям и близким, при этом лучше сохраняют социальные связи. А в будущем после освобождения им легче ресоциализироваться. В целом, из 14 тысяч трудоспособных осужденных на оплачиваемых работах трудоустроено более 10 тысяч человек. Наша задача увеличить численность трудоустроенных осужденных», — говорит Жанат Ешмагамбетов.

В основном, осужденные задействованы в производстве строительных материалов, металлоконструкций, изделий из дерева и пластика. Также, налажена переработка овощей, мясной и рыбной продукции и изготовление хлебобулочных изделий.

В целом, в колониях Алматинской области помимо предприятий РГП «Енбек», работают 22 субъекта предпринимательства, которые дополнительно создали около 400 (354) рабочих мест. Только в текущем году, предпринимателями в учреждении ЛА-155/8 запущено производство кухонного оборудования, в учреждении ЛА-155/14 открыто предприятие по изготовлению сувенирной продукции и предметов мебели из древесины и металла, в учреждении ЛА-155/12

НОВОЕ ПОСТАНОВЛЕНИЕ ГЛАВНОГО САНВРАЧА КАЗАХСТАНА

Главный санврач Казахстана подписал новое постановление (от 2 октября № 54), в котором разъясняются правила пропуска пассажиров на территорию страны, передает NUR.KZ со ссылкой на официальный сайт комитета контроля качества и безопасности товаров и услуг Минздрава Казахстана.

Все прибывающие пассажиры (за исключением правительственных делегаций, сотрудников консульств и некоторых других категорий лиц) проходят обязательную термометрию и анкетирование. Тех, у кого выявят повышенную температуру, изолируют в карантинном стационаре до двух суток для проведения лабораторного обследования на COVID-19.

Если инфекция у пассажира подтверждается, его переводят в инфекционный стационар. Если коронавирус не выявляется, то такому пассажиру разъясняют о возможных симптомах болезни с получением соответствующей расписки. Все прибывающие пассажиры должны будут иметь на руках справку о прохождении ими ПЦР-теста на COVID-19 с отрицательным результатом.

Этот тест должен быть сдан не ранее 72 часов на момент пересечения госграницы Казахстана. При отсутствии этой справки иностранцы не допускаются к въезду. При отсутствии такой справки у прибывающих граждан Казахстана их с борта самолета изолируют в карантинный стационар на двое суток для сдачи ПЦР-теста на COVID-19. Прибывшие лица с подтвержденным коронавирусом госпитализируются в карантинный изолятор инфекционного стационара.

Отметим, что те же меры распространяются и на тех, кто прибывает в Казахстан железнодорожным, морским, речным транспортом. Также в постановлении отмечается, что главный санврач соответствующей области, на транспорте вправе принимать решение о карантинизации пассажиров, прибывших из-за рубежа, с учетом складывающейся эпидемиологической ситуации в регионе и мире.

Данное постановление вступил в силу в полночь 6 октября.

САЙЫС

ЖЕР–ЖАҒАННЫҢ ЖҮЙРІКТЕРІ

КЕШЕНДІ ЖАРЫСТАРДА ЕҢ КӨП ЖҮЛДЕ ЖИЫНТЫҒЫ ЖЕҢІЛ АТЛЕТТЕР САЙЫСЫНДА САРАПҚА САЛЫНАТЫНЫ БЕЛГІЛІ. МӘСЕЛЕН, 2016 ЖЫЛЫ РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРОДА АЛАУЫ ТҰТАНҒАН ОЛИМПИА ОЙЫНДАРЫНДА – 141, АЛ 2019 ЖЫЛЫ ДОХАДА ӨТКЕН ӘЛЕМ ЧЕМПИОНАТЫНДА 147 МЕДАЛЬ ТАРАТЫЛДЫ. ЯҒНИ СПОРТТЫҢ ОСЫ ТҮРІНДЕ ҚАЙ ЕЛДІҢ ӨРЕНДЕРІ ТАБЫСТЫ ӨНЕР КӨРСЕТСЕ, СОЛАРДЫҢ ЖАЛПЫ КОМАНДАЛЫҚ ЕСЕПТЕ ТОП ЖАРУЫНА ТАМАША МҮМКІНДІК ТУЫНДАЙДЫ. СОЛ СЕБЕПТІ ЖАНКҮЙЕРЛЕР ЖЕҢІЛ АТЛЕТИКАНЫ «СПОРТ ПАДИШАСЫ» ДЕП ТЕ АТАЙДЫ.

Жеңіл атлетиканың барлық түрінен бәсекелер өте тартысты және қызықты өтетініне күмәніміз жоқ. Әрқайсысының өз жанкүйері бар. Осы жарысты тамашалауға құштарлық танытатын көрермендер саны ондаған миллионнан асып жығылады. Ал егер солардың арасынан тек біреуін ғана, яғни ең кереметін таңдау қажет болса, онда көпшіліктің көңілі 100 метрге жүгіру сайысына түсетіні сөзсіз. Қысқа қашықтыққа жүгіру барысында Жер-жағандағы ең жүйрік адам анықталады. Енді бүгінгі әңгімеміздің ауанын сол арнаға қарай бұрсaq.

Жаңа дәуірдегі Олимпия ойындарының алауы алғаш рет 1896 жылы Афинада тұтанса, 100 метрге жүгіру сайысы сол кезден бері осы жарыстың бағдарламасына енген. Тұңғыш чемпион ретінде АҚШ спортшысы Том Берктің есімі аталады. 21 жастағы Бостон қаласының тумасы ең қысқа қашықтықты 12 секундта жүгіріп өтті. Сол кездің өзінде ол ешкімге ұқсамайтын әдіс-тәсілмен ерекшеленді. Жарысты Том бойын тым төмен түсіріп алып бастайтын. Кейіннен АҚШ спортшысы бұл тәсілді мысық тұқымдас аңдардан үйренгенін айтты. Алыстан «олжаны» байқағанда жыртқыштардың еңкейіп келіп, әбден жақындағанда ғана атылатынын алға тартты. Бүгінгі таңда желаяқтардың дені дәл осы тәсілді пайдаланады. Ежелгі Эллада елінде германиялық Фриц Гофман екінші орынды иеленсе, америкалық Фрэнсис Лейн мен мажарстандық Алоиз Соколдың нәтижелері бірдей болғандықтан, екеуі де үшінші сатыға жайғасты.

XX ғасырда өткен Олимпия ойындарының нәтижесіне тоқталатын болсақ, ең қысқа қашықтыққа жүгіруде бас жүлденің денін АҚШ құрама командасының мүшелері иемденді. Атап айтсақ, әр жылдары Фрэнк Джарвис (1900), Чарльз Арчибалд Хан (1904), Ральф

Крейг (1912), Чарльз Паддок (1920), Томас Эдвард Толан (1932), Джесси Оуэнс (1936), Харрисон Дииллард (1948), Линди Ремиджино (1952), Бобби Джо Морроу (1956), Боб Хейес (1964), Джим Хайнс (1968) және Карл Льюис (1984, 1988) сынды саңлақтар шашаларына шаң жұқтырмады. Ұлыбританияның ұландары үш рет теңдессіз деп танылды. Олар – Гарольд Абрахамс (1924), Аллан Уэллс (1980) және Линфорд Кристи (1992). Перси Уильямс (1928) пен Донован Бэйлидiң (1996) арқасында Канаданың әнураны екі мәрте шырқалды. Сондай-ақ ОАР өкілі Реджи Уокер (1908), германиялық Армин Хари (1960), КСРО-ның үздігі Валерий Борзов (1972) және тринидадтық Хейсли Кроуфорд (1976) бір-бір реттен дәл сондай құрметке бөленді.

Бәлкім, қазіргі кезде жоғарыда аталған спортшылардың көбінің есімін жанкүйерлер ұмытып та қалған болар. Әрине оған еш таңданбаймыз. Өйткені арада көптеген жыл өтті. Бұрынғы мықтылардың орнын кейінгі толқын басты. Кейбіреуі бақилық болды, кейбіреуі үлкен спорттан қол үзгеннен кейін көпшілік назарынан тыс қалды. Әр дәуірдің өз дүлдүлдері, өз жұлдыздары бар дегендей... Десек те елдің есінде әрдайым сақталады

дейтін екі азамат бар. Олар – Джесси Оуэнс пен Карл Льюис. Енді осы жеңіл атлеттер жайында біраз мағлұмат бере кетейік.

Джесси Оуэнс АҚШ-тың Алабама штатында дүниеге келген. Балауса кезінен жоқшылық пен таршылықтың азабын молынан тартқаны былай тұрсын, нәсілдік тұрғыдан да көп теперіш көрді. Соған қарамастан, ол спорттық сайыстарда өзінің мықтылығын мойындатып, көптеген байрақты бәсекеде жеңіс тұғырына көтерілді. 1936 жылы Берлинде өткен Олимпиадада 23 жастағы Джесси төрт бірдей бас жүлдені олжалап, таңдай қағарлық көрсеткішке қол жеткізді. Ол эстафеталық саяыста, ұзындыққа секіруде, 100 және 200 метрге жүгіруде алдына жан салмады. Кейбір жарыстарда әлемдік рекордты да жаңартты. Берлиндегі доданың нағыз қаһарманы дәл осы Оуэнс еді. Сол бәсекелердің барлығын Адольф Гитлердің өзі тамашалады. Ал фюрердің тек еврейлерді ғана емес, «ари тектілер» қатарына жатпайтындардың барлығын жек көргені белгілі. Сол себепті қара нәсілді жігіттің өзгелерден қара үзіп кетуі оның шамына тиді. Қаны басына шапқан Гитлер Джесси Оуэнсті құттықтаудан бас тартып, стадионнан кетіп қалған деседі.

Өткен ғасырдың сексенінші және тоқсаныншы жылдарының шоқжұлдызы Карл Льюис те Алабама штатының тумасы. Үлкен спортқа ол Берлин Олимпиадасының қаһарманы Джесси Оуэнске еліктеп келді. Екеуінің әкесі ажырамас дос болған көрінеді. 1984 жылы Льюис Лос-Анджелес Олимпиадасында алдына жан салмады. Арада төрт жыл өткен соң ғаламдық дода Сеулде ұйымдастырылды. Сол жарыста АҚШ спортшысынан көп қалып қойған Карл екінші орынды қанағат тұтты. Бас жүлде Бен Джонсонға бұйырды. Канадалық желаяқ 9,79 секундтық нәтижеге қол жеткізді. Бұл – әлемдік рекорд! Льюистің көрсеткіші – 9,92. Төрткүл дүние жұртшылығы Джонсонға тамсана қол соқты. Алайда арада бірер күн өткеннен кейін Үйеңкі жапырақтылар елі өкілінің допинг қолданғаны анықталып, оның абыройы айрандай төгілді. Осылайша, алтын медаль америкалық желаяқтың кеудесінде жарқырады. «Ұлы Карл» атанған оның есімі тарихта қалды. Өзінің спорттық ғұмырында ол 100 және 200 метрлік қашықтыққа жүгіру, 4x100 эстафеталық сайыс және ұзындыққа секіруді қоса алғанда, Олимпия ойындары (9 алтын+1 күміс) мен әлем чемпионаттарында (8 алтын+1 күміс+1 қола) он-он медальдан олжалады.

XX ғасырдағы алғашқы екі Олимпиадада америкалық Морис Грин (2000 жыл, Сидней) мен Джастин Гэтлин (2004 жыл, Афина) топ жарды. Сөйтіп Грекияның астанасында АҚШ-тың спринтерлері соңғы рет атой салды. Одан кейін олар алтын тұғырды Усейн Болтқа басы бүтін босатып берді. Соңғы үш дүбірлі дода Ямайка шоқжұлдызының жарқын жеңісімен аяқталды. 2008 жылы Бейжіңдегі ойындарда Болт әлемдік рекордты жаңартты – 9,69 секунд. 2012 жылы Лондонда олимпиадалық рекордқа өзгеріс енгізді – 9,63 секунд. Рио-де-Жанейродағы нәтижесі – 9,81 секунд.

Бүгінгі таңда қысқа қашықтыққа жүгіруде Усейн Болтқа тең келер ешкім жоқ. Өзге жүйріктер оның шаңына да ілесе алмай жүр. Қазіргі кездегі әлемдік рекорд та дәл осы спортшыға тиесілі – 9,58 секунд. Ал 100 бен 200 метрге жүгіру және эстафеталық сайыс-

тарды қоса алсақ, Болттың табысы тіптен толағай екеніне көз жеткізу қиын емес. Оның 8 дүркін Олимпиада және 11 дүркін әлем чемпионы деген дардай атағы бар.

Олимпия ойындарының тарихында ең қысқа, яғни 100 метрлік қашықтыққа жүгіру сайысында небәрі 8 мемлекеттің өкілдері алтын алса, 18 елдің өрендеріне ғана жеңіс тұғырына көтерілу бақыты бұйырған екен. Ал қалғандарының қоржыны бос қайтқан.

Әлем чемпионаты жайында әңгімелейтін болсақ, ол 1983 жылдан бері ұйымдастырылып келеді. Сол кезден бері айтулы жарыстың жалауы 17 мәрте желбіреді. 100 метрге жүгіру сайысында бас жүлденің денін АҚШ құрама командасының мүшелері иеленді. Америкалықтар 10 мәрте жеңіс тұғырының ең биік сатысына көтерілді. Ямаиканың түлектері төрт рет теңдессіз деп танылды. Ұлыбритания, Канада және Сент-Китсте бір-бір алтыннан бар. Жоғарыда аталған мемлекеттерден бөлек, Тринидад пен Тобаго және Багам аралдары ғана жүлделі орындарды еншіледі. Бақандай 37 жыл ішінде бар-жоғы жеті елдің спринтерлері дүниежүзілік додада олжаға кенелген екен. Осы жайттың өзі-ақ өзирге жоғарыда аталған командалармен ешкімнің үзенгі қағыстыра алмайтынын аңғартса керек.

Жекелеген желаяқтарға келетін болсақ, америкалық Карл Льюис (1983, 1987, 1991) пен Морис Грин (1997, 1999, 2001) және ямаикалық Усейн Болттың (2009, 2003, 2015) өзгелерден шоқтығы биік тур. Аттары аңызға айналған айтулы азаматтар үш реттен шашаларына шаң жұқтырмады. АҚШ-тың тағы бір жұлдызы Джастин Гэтлин (2005, 2017) екі мәрте дара шықты. Ал ұлыбританиялық Линфорд Кристи (1993), америкалық Донован Бэйли (1995), Ким Коллинз (2003), Тайсон Гэй (2007), Кристиан Коулман (2019) және ямаикалық Йохан Блэйк (2017) бір-бір реттен чемпиондық тәжді иемденді.

Соңғы әлем чемпионаты былтыр Катардың бас шаһары – Дохада өтті. Қысқа қашықтыққа жүгіруде АҚШ-тың екі желаяғы – 28 жастағы Джастин Гэтлин (9,89) бірінші және екінші орындарды өзара бөлісті. Үшінші сатыға 24 жастағы канадалық Андре де Грасс (9,90) табан тіреді.

Ғалым СҮЛЕЙМЕН

ГИМНАСТИКА

ТӨРТ ЖҮЛДЕ ЖЕҢІП АЛДЫ

Мажарстанның Сомбатхей қаласында спорттық гимнастикадан Әлем кубогы аяқталды. Бұл доданы Қазақстанның ұлттық құрамасы бір алтын және үш күміс медальмен қорытындылады.

Жарыстың алғашқы күні Нариман Құрбанов «атта» алтын және Илияс Әзизов еркін жаттығуда күміс медальді иеленгені жайында біз бұған дейін де баяндағанбыз. Келесі күні қоржынымыз тағы да қос жүлдемен толықты. Талай байрақты бәсекеде жүлде алып жүрген сақа спортшы Милад Карими «брусья» мен «керме»

жаттығуларының нәтижесі бойынша екінші орынды еншіледі.

«Әлем кубогында 14 мемлекеттің өкілдері бақ сынады. Азия құрлығынан Қазақстан ғана қатысты. Мажарстанға біз небары үш спортшы ғана апарғанымызға қарамастан, төрт жүлдеге иелік еттік. Бұл өте жақсы нәтиже», дейді Қазақстан құрамасының бас бапкері Александр Ким.

ҚАЗАҚ КҮРЕСІ

ҚАЗАҚСТАН ҚҰРАМАСЫНЫҢ МҮШЕЛЕРІМЕН КЕЗДЕСТІ

Qazaq kuresi қауымдастығының бірінші вице-президенті Самат Әбіш Қазақстан құрамасының мүшелерімен кездесті.

Кездесуде ол қазақ күресін одан әрі дамыту стратегиясын айтты. «Самат Әбіш ғылыми-практикалық базаны күшейту, оқу бағдарламаларын іске асыру, мамандарды қайта даярлау және біліктілігін арттыру үшін Қауымдастық президенті Кәрім Мәсімовтің қолдауымен Qazaq kuresi академиясы құрылғанын, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ-мен qazaq kuresin дамыту жөніндегі 2020-2021 оқу жылына арналған бірлескен іс-шаралар жоспары әзірленгенін атап өтті.

Бұдан басқа, Самат Әбіш Кәрім Мәсімовтің ұсынысы бойынша qazaq kuresi ұлттық спорт түрін стратегиялық ілгерілету және танымал ету үшін «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында жүзеге асыру үшін Qazaq kuresi арнайы жобасы әзірленді» делінген хабарламада.

Qazaq kuresi қауымдастығы басқарудың бірыңғай орталықтандырылған ұйымына айналды.

Саптанатты шараға Мәдениет және спорт вице-министрі Сәкен Мұсайбеков пен жауынгерлік өнер қауымдастығының Президенті Әнуар Садықұлов қатысты.

175

ОТЫЗ ЕКІНШІ СӨЗ

Білім-ғылым үйренбекке талап қылушыларға әуелі білмек керек. Талаптың өзінің біраз шарттары бар. Оларды білмек керек. Оларды білмей, іздегенмен табылмас.

Әуелі – білім-ғылым табылса, дүниенің бір қызықты нәрсесіне де керек болар еді деп іздемекке керек. Оның үшін білім-ғылымның өзіне ғана құмар, ынтық болып, бір ғана білмектіктің өзін дәулет білсең, һәм әр білмегенінді білген уақытта көңілде бір рахат хұзур хасил[1] болады. Сол рахат білгенінді берік ұстап, білмегенінді тағы да сондай білсем екен деп үміттенген құмар, махаббат пайда болады. Сонда әрбір естігенінді, көргенінді көңілің жақсы ұғып, анық өз суретімен ішке жайғастырып алады.

Егер дін көңілің өзге нәрседе болса, білім-ғылымды бірақ соған себеп қана қылмақ үшін үйренсең, ондай білімге көңіліңнің мейірімі асырап алған шешеннің мейірімі секілді болады. Адам көңілі шын мейірленсе, білім-ғылымның өзі де мейірленеді, тезірек қолға түседі. Шала мейір шала байқайды.

Екінші – ғылымды үйренгенде, ақиқат мақсатпен білмек үшін үйренбек керек. Бахасқа бола үйренбе, азырақ бахас көңіліңді тысықтандырмақ үшін залап да емес, көбірек бахас адамды түземек түзіп, бұзады. Аның себебі әрбір бахасшыл адам хақты шығармақ үшін ғана бахас қылмайды, жеңбек үшін бахас қылады. Ондай бахас хүсідшілікті[2] зорайтады, адамшылықты зорайтпайды. Бәлкім азайтады. Және мақсаты ғылымдағы мақсат болмайды, адам баласын шатастырып, жалған сөзге жеңдірмекші болады. Мұндай қиял өзі де бұзықтарда болады. Жүз тура жолдағыларды шатастырушы кісі бір қисық жолдағы кісіні түзеткен кісіден садаға кетсін! Бахас – өзі де ғылымның бір жолы, бірақ оған хірслану[3] жарамайды. Егер хірсланса, өз сөзімішл ғұруырлық[4], мақтаншақтық, хүсідшілік бойын жеңсе, ондай кісі адам бойына қорлық келтіретұғын өтіріктен де, өсектен де, ұрсып-төбелесуден де қашық болмайды.

Үшінші – әр хақиқатқа тырысып иждиһатыңмен көзің жетсе, соны тұт, өлсең айрылма! Егерде ондай білгендігің өзіңді жеңе алмаса, кімге пұл болады? Өзің құрметтемеген нәрсеге бөтеннен қайтіп құрмет күтесің?

Төртінші – білім-ғылымды көбейтуге екі қару бар адамның ішінде: бірі – мұлахаза[5], екінші – мұхафаза[6]. Бұл екі қуатты зорайту жаһатінде болмақ керек. Бұлар зораймай, ғылым зораймайды.

Бесінші – осы сөздің он тоғызыншы бабында жазылған ақыл кеселі деген төрт нәрсе бар. Содан қашық болу керек. Соның ішінде уайымсыз салғырттық деген бір нәрсе бар зинһар[7] жаным, соған бек сақ бол, әсіресе, әуел құданың, екінші – халықтың, үшінші – дәулеттің, төртінші – ғибраттың, бесінші – ақылдың, ардың бәрінің дұшпаны. Олар бар жерде бұлар болмайды.

Алтыншы — ғылымды, ақылды сақтайтұғын мінез деген сауыты бар. Сол мінез бұзылмасын! Көрсө қызарлықпен, жеңілдікпен, я біреудің орынсыз сөзіне, я бір кез келген қызыққа шайқалып қала берсең, мінездің беріктігі бұзылады. Онан соң оқып үйреніп те пайда жоқ. Қоярға орны жоқ болған соң, оларды қайда сақтайсың? Қылам дегенін қыларлық, тұрам дегенінде тұрарлық мінезде азғырылмайтын ақылды, арды сақтарлық беріктігі, қайраты бар болсын? Бұл бір ақыл үшін, ар үшін болсын!

ДЕНСАУЛЫҚ

КОРОНАВИРУСТАН ЕМДЕЛУДІҢ ҚАРАПАЙЫМ ЖОЛЫ

Коронавирустан емделу үшін тамақты ас содасы, тұз, йод және ара желімімен шайып тұру қажет. Малайзия ғалымдары осындай тұжырымға келді, деп хабарлайды Science ғылыми басылымы.

Куала-Лампур қаласының ғалымдары 22-56 жастағы азаматтарды (көбі ер азаматтар) төрт топқа бөліп, тәжірибе жасаған.

Әрбір топта бес-бестен коронавирус жұқтырғандар болған.

Ғалымдар атап өткендей, тәжірибе нәтижелі қорытынды көрсетті.

Яғни, тамақты үнемі шайып тұру коронавирус инфекциясының таралуын төмендетіп, науқастың вирустан емделуіне көмектесетіні белгілі болды.

БІЛГЕНГЕ МАРЖАН

КОФЕ ҚАНДАҒЫ ҚАНТТЫ КӨБЕЙТЕДІ

Аш қарынға кофе ішуге болмайды. Таңертең кофе ішетіндер қант диабетіне шалдығуы мүмкін. Зерттеу жасаған ағылшын дәрігерлері осындай тұжырымға келді.

Зерттеу нәтижесін жариялаған – British Journal of Nutrition журналы.

Британ медиктері тәжірибеге қатысушыларды екі топқа бөліп, біріне кофеин қосылған тәтті сусын берсе, екіншісіне қара кофе мен жарты сағаттан кейін қант қосылған сусын берген. Пациенттердің қанын алып тексерген кезде, аш қарынға ішкен кофенің адам денсаулығына зиян екені анықталды.

Зерттеушілердің айтуынша, мұның арты қатерлі ауруларға әкелуі мүмкін. Өйткені таңертең ішкен кофе қандағы қантты 50 пайызға дейін көтеріп жібереді. Қанда қант көбейіп кетсе, глюкозаның тепе-теңдігі бұзылып, диабеттің екінші типі пайда болуы мүмкін.

Ал кофеңің ұйқыға әсері байқала қоймаған.

Бұған дейін Аустралия ғалымдары кофе жиі ішуге болмайтынын, бірақ аз мөлшермен ішкен пайдалы екенін айтқан еді. Ғалымдардың есептеуінше, кофеңің күндік нормасы 6 шыныдан аспағаны жөн.

ЕКІ ЕЛ ЕНШІЛЕУ АЛМАУ ЖҮРГЕН ТАУ

«ҚАНДАЙ ТАУДЫ БІЛЕСІҢ» ДЕСЕ, ӨЗІМІЗ БАРЫП КӨРМЕСЕК ТЕ, КӨРГЕНДЕЙ БОЛЫП «ЭВЕРЕСТ, ГИ-МАЛАЙ...» ДЕП ТІЗЕ БЕРЕРІМІЗ АНЫҚ. ЖАДЫМЫЗДА АСҚАР АЛАТАУЫМЫЗ ТАУЛАР КӨШІН БАСТАП ТҰР. ОСЫ ТІЗІМДЕ АТАУЫ ЕРЕКШЕ БІР ТАУ БАР. ОЛ – МОНБЛАН ТАУ СІЛЕМІ. ОЛАЙ БОЛСА, МОНБЛАН ТУРАЛЫ ҚАНДАЙ ДЕРЕКТЕР БАР ЕКЕН? БІЛІП ЖҮРЕЙІК.

Монблан – биіктігі 4810 метр құрайтын кристалды тау сілемі. Альпі тау жүйесінің Батыс Альпі бөлігінде орналасқан. Франция, Италия және Швейцария шекарасында орналасқан бұл таудың 200 км² ауданы мұз боп қатқан. Франция еліндегі бөктері мұзды әрі қарлы, ал Италиядағы бөктері құзды, швейцариялық бөктері құзды әрі қарлы. Француздар Mont Blanc десе, италиялықтар Monte Bianco деп атайды. Таудың атауы «Ақ тау» деген мағынаны білдірсе керек. Монбланның ең ірі мұздығы Мер-де-Глас деп аталады. Тау сілемінің жалпы ұзындығы 50 км.

Бұл тау туралы алғаш рет жарияға жар салған альпинистер Жак Бальма мен Мишель Паккард. Олар 1786 жылы 8 тамызда Ақ тау туралы дерек қалдырған.

Табиғат адамзатқа ортақ екені анық. Бір қызығы, бұл таудың қай ел «меншігінде» екені әлі күнге дейін белгісіз. Себебі, француздар мен Италия жұртының арасында бұл тауды иемдену жөнінде келіспеушілік туған.

Монблан етегінде қашықтығы 11,6 км метрді құрайтын, тауды жарып жатқан туннель бар. Бұл туннель арқылы жергілікті халық Франция мен Италия арасына көлікпен қатынайды.

Материал интернет желісінен алынды

СӨЗ ЖОҚ

Ғ. Орманов көшесінің бойы

Балпық би көшесінің бойы

Суретті түсірген: М. АКМАТОВА

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Редакция алқасының төрағасы - ЫРЫМ КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Кезекші редактор: К. ПФАЙФЕР

Редакция алқасы:

Сарби ӘЙТЕНОВА — редактордың орынбасары

Карина ПФАЙФЕР — тілші

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ — тілші

Мадина АКМАТОВА — тілші

Алатау

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Оффсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail. ru, www.alatau.kz@mail. ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 5025
Тапсырыс № 981

Индекс 15534